

Koulutus kulttuuri 2007

Visio

Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, jossa koulutus, kulttuuri ja tiede ovat kansalaisten hyvinvoinnin ja Suomen talouden ja sivistyksen keskeiset menestystekijät.

Toiminta-ajatus

Opetusministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö edistää sivistystä, luo edellytyksiä osaamiselle, elinikäiselle oppimiselle ja luovuudelle sekä kansalaisten osallistumiselle ja hyvinvoinnille.

Opetusministeriön toimialan strategiset avainalueet

- Koulutuksellisen ja kulttuurisen tasa-arvon turvaaminen
- Luovuus- ja innovaatioyhteiskunnan korkea laatu
- Elämänkulku, elinikäinen oppiminen ja hyvinvointi
- Osallisuuden ja osallistumisen edistäminen
- Aktiivinen kansainvälinen vaikuttaminen
- Toimialan ohjaus kehittyvää ja tuloksellista

Sisältö

Johdon katsaus	4
Vuoden 2007 tapahtumia	7
Koulutus ja tiede	11
Kulttuuri, liikunta ja nuoriso	25
Kansainvälinen yhteistyö	37
Rahoitus ja hallinto	41
Hallinnonalan virastot ja laitokset	46
Opetusministeriön organisaatio	47

Opetusministeri **Sari Sarkomaa**
Kulttuuri- ja urheiluministeri **Stefan Wallin**
Kansliapäällikkö **Harri Skog**

Toimintavuosi 2007 oli opetusministeriön hallinnonalalla aktiivinen. Hallituksen vaihdoksen myötä opetusministeriön toimialalla käynnistyi useita uudistuksia, joiden yhteiskunnalliset vaikutukset tulevat olemaan lähivuosina merkittäviä. Tällaisia ovat erityisesti yliopistouudistus ja korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen, aikuiskoulutusuudistus sekä tekijänoikeuskysymyksiin liittyvät toiminnalliset ja sisällölliset linjaukset.

Uuden hallituksen myötä ministeriö sai myös vastattavakseen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman toteutuksen ja koordinoinnin. Syrjäytymisen ehkäiseminen nousee entistä keskeisemmäksi tavoitteeksi, jonka saavuttamiseksi tarvitaan laajaa yhteistyötä yhteiskunnassa.

Jokelan koulusurmat järkyttivät ja haavoittivat turvallista suomalaista koulu yhteisöä. Tapahtumaa käsiteltiin kouluissa, kodeissa ja työpaikoilla, muistotilaisuudet ja keskustelut täyttivät päivät. Yhteistyö Opetushallituksen, Tuusulan opetusviranomaisen ja muiden ministeriöiden kanssa käynnistyi heti. Luottamusta koulu yhteisön turvallisuuteen lähdettiin rakentamaan yhteisin voimin. Yhteistyöryhmässä olivat mukana Opetushallitus, sosiaali- ja terveysministeriö, OAJ, Kuntaliitto ja myös muita keskeisiä toimijatahoja.

Suomen peruskoululaiset menestyivät jälleen erinomaisesti OECD:n PISA-tutkimuksessa. Oppilaiden standardoidut pistemäärät olivat korkeita niin lukutaidossa (547), matematiikassa (548) kuin luonnontieteissäkin (563). OECD-maiden jakaumien keskiarvo oli kaikilla tutkimuksen osaluilla 500 pistettä. Koulujen väliset erot olivat Suomea pienemmät vain Islannissa. Opetusministeriö otti PISAan liittyen vastaan lähes 90 vierailua: ministereitä, keskushallinnon virkamiehiä, johtavia parlamentaari koita ja lehtimiehiä

Valtioneuvosto hyväksyi joulukuussa koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2007–2012, jossa linjataan koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteet vuoteen 2012 saakka. Lapsi- ja nuorisopolitiikkaa lähivuosiksi linjauva lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma hyväksyttiin myös valtioneuvostossa.

Johdon katsaus

Kulttuuripolitiikan strategian valmistelu käynnistyi ja ministeriössä jatkettiin kansallisen liikuntaohjelman valmistelua. Myös ministeriön henkilöstöstrategian uudistaminen käynnistettiin.

Kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007–2011 toimeenpano käynnistettiin. Hallinnonalan tuottavuutta parannetaan keskittämällä voimavaroja ydintehtäviin, siirtämällä talous- ja henkilöstöhallinnon toimintoja palvelukeskuksiin, kehittämällä sähköistä asiointia sekä osallistumalla kunta- ja palvelurakenneuudistushankkeeseen.

Hallitusohjelman mukaisesti valmisteltiin verovapaan kulttuurisetelin käyttöönottoa sekä osallistuttiin apurahansaajien eläke- ja muun sosiaaliturvan kehittämiseen. Veikkausvoittovarojen jakosuhdenlain mukainen käyttö kulttuuriin, liikuntaan ja nuorisotyöhön varmistettiin. Samalla korotettiin vuonna 2008 edunsaajille maksettavia veikkausvoittovaroja 10 miljoonalla eurolla.

Muutoshaasteisiin varautumiseksi ja hallinnonolansa toimintaperustan asemoimiseksi opetusministeriö panosti merkittävästi strategiatyön kehittämiseen. Ministeriössä käynnistyi strategian 2020 valmistelu. Strategiassa on tarkoitus linjata tulevaisuuden keskeiset päämäärät sekä niitä tukevat palvelurakenteet vuosiin 2020–2030 saakka.

Yhteiskunnallisen kehityksen ja opetusministeriön hallinnonalan näkökulmasta haasteita luovat erityisesti globalisaation aiheuttamat muutokset, väestön ikärakenteen muutokset, työelämän kehitys sekä sosiaaliset ja kulttuuriset muutokset. Uusia toimintaympäristöstä tulevia haasteita voivat lähitulevaisuudessa asettaa erityisesti globaaliin talouteen ja ilmastomuutokseen liittyvät tekijät. Opetusministeriön keskeinen rooli onkin asemoida oman hallinnonolansa toiminta yhteiskunnallisiin ja maailmanlaajuisiin muutoshaasteisiin vastaamiseksi.

Opetusministeriön merkitys osaamiseen, luovuuteen ja innovatiivisuuteen perustuvan toiminnan edistäjänä tulee olemaan keskeinen Suomen menestymisen ja hyvinvoinnin varmistamiseksi.

Vuoden 2007 tapahtumia

Koulutus ja kulttuuri hallitusohjelmassa

Pääministeri Matti Vanhasen toinen hallitus – sinivihreä hallitus – korostaa ohjelmassaan 2007–2011 korkeata sivistystasoa sekä laadukasta ja maksutonta koulutusta hyvinvointiyhteiskuntamme perustana. Opetusministeriössä opetusministeri Sari Sarkomaa vastaa koulutus- ja tiedeasioista; kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin kulttuuri-, teki-jänoikeus-, liikunta-, nuoriso-, opintotuki- ja kirkollisasioista. Lisäksi Wallin vastaa tasa-arvoasioista (sosiaali- ja terveysministeriö).

Hallitus turvaa tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen sekä taloudelliset ja rakenteelliset edellytykset tehdä laadukasta, monialaista perus- ja soveltavaa tutkimusta. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaa kehitetään koko maassa tavoitteena alueellinen ja sukupuolten välinen tasa-arvoisuus ja hyvä saavutettavuus.

Ikäluokkien pienentymisestä vapautuvat voimavarat käytetään koulutuksen laadun kehittämiseen. Perusopetuksen voimavaroja vahvistamalla ehkäistään ja lievennetään lasten ja nuorten syrjäytymistä.

Korkeakouluja kehitetään tavoitteena koulutuksen ja tutkimuksen laadun parantaminen. Rakenteellista kehittämistä jatketaan. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään duaalimallin pohjalta, joka perustuu toisistaan poikkeaviin tutkintoihin, tutkintonimikkeisiin ja tehtäviin. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen työnjako ja tehtävät selkiytetään. Tavoitteena on kansainvälisen huippuosaamisen lisääminen sekä osaamistasoltaan alueellisesti vahvemmat ja vaikuttavammat korkeakoulukokonaisuudet.

Yliopistojen perusvoimavaroja lisätään. Toteutetaan tutkimuksen ja koulutuksen huippuyliopisto (Teknillinen korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu ja Taideteollinen korkeakoulu). Yliopistojen taloudellista autonomiaa lisätään mahdollistamalla yliopistoille julkisoikeudellisen oikeushenkilön tai yksityisoikeudellisen säätiön asema. Samanaikaisesti

uudistetaan yliopistojen hallintoa ja päätöksentekojärjestelmää.

Kannustetaan aikuisväestöä oman osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen parantamalla kouluttautumismahdollisuuksia työelämässä, erityisesti muutostilanteissa. Toteutetaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus, jolla selkiytetään hajanainen hallinto, rahoitus, etuudet ja koulutustarjonta. Oppisopimuksen lisäkoulutuksen kiintiötä nostetaan.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaa kehitetään koko maassa tavoitteena alueellinen ja sukupuolten välinen tasa-arvoisuus ja hyvä saavutettavuus. Tuetaan kansalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintaa etenkin erityisryhmien osalta.

Kulttuuripolitiikalla tuetaan taiteen ja kulttuuriperinnön monimuotoisuutta, kulttuurilaitoksia, eri väestöryhmät ja alueet kattavien palvelujen toteuttamista, luovuuden kehittämistä, kansalaistoimintaa sekä taloudellista kasvua. Luovaa taloutta vahvistetaan ja kulttuurin kansantaloudellista merkitystä lisätään edistämällä kulttuurivientiä ja -yrittäjyyttä.

Kulttuuri- ja taidelaitosten asema sekä taiteen vapaan kentän toimijoiden toimintamahdollisuudet turvataan. Kulttuurituotteiden arvonlisäverokysymys tullaan selvittämään sekä ottamaan käyttöön liikuntaseteliä vastaava verovapaa kulttuurisetelijärjestelmä. Vahvistetaan kirjastojen roolia lähipalveluina ja kansalaisten oppimisen, tietohuollon ja kulttuurin monipalvelujärjestelmänä.

Lasten ja nuorten kulttuuritoiminnan, taidekasvatuksen ja turvallisen mediaympäristön edellytyksiä parannetaan. Taiteen soveltavaa käyttöä edistetään poikkihallinnollisesti. Kotimaisen elokuvatuotannon julkista rahoitusta vahvistetaan.

Liikuntapolitiikalla edistetään väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä elämänkaaren eri vaiheissa. Painopiste on lasten ja nuorten liikunnassa. Nuorisotyön peruspalveluja vahvistetaan. Nuorten osallistumismahdollisuuksia ja kuulemista edistetään. Kehitetään nuorten työpajatoiminta koko maan kattavaksi.

Hallitusohjelman mukaisesti ryhdytään toimenpiteisiin rahapelien yksinoikeusjärjestelmän säilyttämiseksi. Veikkausvoittovaroja käytetään ainoastaan arpajaislain mukaisiin käyttötarkoituksiin jakosuhdelain mukaisesti. Myös Suomen valmiuksia hakea ja järjestää kansainvälisiä suur-tapahtumia parannetaan.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistämään politiikkaohjelma

Hyvinvoivat lapset ja nuoret ovat ikääntyvän Suomen paras vanhuuden turva. Hallituksen tavoitteena on lapsiystävämpi Suomi. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman tavoitteena on ehkäistä sekä vähentää pahoinvointia ja syrjäytymistä. Politiikkaohjelman eri hallinnonalat ylittävän perustan luo valtioneuvoston hyväksymä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma. Politiikkaohjelma seuraa ja tukee tämän ensimmäisen ohjelman toteuttamista vaalikauden aikana.

Ennaltaehkäisevä työ on politiikkaohjelman painopiste-alue. Politiikkaohjelmassa kehitetään lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurannan tietopohjaa sekä edistetään päätösten lapsivaikutusten arviointia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämällä tavalla. Politiikkaohjelma jakautuu kolmeen osa-alueeseen: lapsilähtöinen yhteiskunta, hyvinvoiva lapsiperhe sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Ohjelman tavoitteena on parantaa hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja koordinaatiota lasten, nuorten ja perheiden asioissa.

Valtion sektoritutkimusta kehitetään – sektoritutkimuksen neuvottelukunta aloitti toimintansa

Valtioneuvosto linjasi valtion sektoritutkimuksen kehittämisen. Sektoritutkimuksen aihealueiksi vahvistettiin alue- ja yhdyskuntarakenteet ja infrastruktuurit, osaaminen, työ ja

hyvinvointi, kestävä kehitys sekä turvallisuus. Sektoritutkimus tukee yhteiskunnallista ja poliittista päätöksentekoa ja muuta yhteiskunnan ja sen eri osa-alueiden kehittämistä.

Opetusministeriön yhteyteen perustettiin sektoritutkimuksen neuvottelukunta ja sen jaostot laativat yhteiskunnan tutkimustarpeen arvioinnin ja ministeriöiden esittämien tutkimustehtävien pohjalta aihealueille tutkimuskokonaisuuksia eli tutkimusagendoja. Neuvottelukunnan tehtävänä on suunnata valtion sektoritutkimusta sekä tukea ja vahvistaa sektoritutkimukseen liittyvää yhteistyötä ministeriöiden ja eri hallinnonalojen välillä. Tavoitteena on lisätä sektoritutkimuksen suunnitelmallisuutta ja edistää tutkimustietoon perustuvaa päätöksentekoa kaikilla yhteiskuntapolitiikan osa-alueilla.

Ministeriöt ja muut tutkimuksen rahoittajat sopivat ja huolehtivat tutkimustehtävien toteuttamisesta. Neuvottelukunta tukee ministeriöitä tutkimusohjelmien toteuttamisessa.

Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan jäsenet on nimetty kuuden vuoden toimikaudeksi. Puheenjohtajana on Pertti Vartia ja varapuheenjohtajana opetusministeriön kansliapäällikkö Harri Skog. Jäseninä ovat muun muassa ministeriöiden kansliapäälliköt.

Yhteisvoimin rakentamaan luottamusta koulu yhteisön turvallisuuteen

Jokelan koulusurmat järkyttivät ja haavoittivat turvallista suomalaista koulu yhteisöä. Tapahtumaa käsiteltiin kouluissa, kodeissa ja työpaikoilla, muistotilaisuudet ja keskustelut täyttivät päivät. Yhteistyö Opetushallituksen, Tuusulan opetusviranomaisen ja muiden ministeriöiden kanssa käynnistyi heti. Luottamusta koulu yhteisön turvallisuuteen lähdettiin rakentamaan yhteisin voimin. Yhteistyöryhmässä olivat mukana Opetushallitus, sosiaali- ja terveysministeriö, OAJ, Kuntaliitto ja myös muita keskeisiä toimijatahoja.

Itsenäisyyden 90-vuotisjuhlavuosi huipentui Iloiseen Varttiin

Juhlavuoden avaustapahtuma oli tammikuun alussa Finlandia-talossa Helsingissä. Suomen kunnille lähetettiin kutsu, jossa pyydettiin kutakin kuntaa nimeämään 2–3 eri-ikäistä ja eritaustaista kuntalaista osallistumaan juhlavuoden avaukseen. Tavoitteena oli – teeman mukaisesti – saada osallistujiksi läpileikkaus kaikista suomalaisista, yhteensä 1 700 vierasta. Avajaisissa muun muassa esiteltiin juhlavuoden teemat ja tapahtumia sekä jaettiin tunnuskilpailun palkinnot. Tasavallan Presidentti toimi juhlavuoden avaajana.

Suomi-Areenan uus- ja ulkosuomalaistapahtumaa vietettiin heinäkuussa Porissa. Tavoitteena oli keventää itsenäisyysjuhlintaan perinteisesti liittyvää vakavuutta herättelemällä yhteiskunnallista keskustelua leppoisaan kesäaikaan. Yhteistyö MTV3:n Suomi-Areenan kanssa oli osa jatkumaa, kesällä 2006 Eduskunta 100 vuotta, kesällä 2007 Suomi 90 vuotta. Keskustelufoorumin teema oli ”Suomi-kuva läheltä ja kaukaa”. Kommentaattoreiksi foorumiin toivottiin puolueiden puheenjohtajia. Lisäksi järjestettiin musiikillisia oheistapahtumia.

Itsenäisyyspäivän aattona 5.12.2007 vietettiin koko kansan yhteistä juhlahetkeä klo 12.00. Iloinen Vartti Itsenäiselle Suomelle -tapahtuman tarkoituksena oli tarjota suomalaisille ja Suomen ystäville yhteinen kokemus itsenäisyyden juhlinnasta. Keskeisenä tavoitteena oli tehdä yhteisestä hetkestä iloinen poiketen perinteisestä itsenäisyyspäivän vietosta. Keskeinen osa Iloista Varttia oli ”koko kansan karaokena” laulettu onnittelelaulu isänmaalle. Yleisöäänestyksen voitti Jukka Kuoppamäen Sininen ja valkoinen.

Eduskunnan juhlaistunto toteutettiin ajankohtaiskeskusteluna, jonka teemana oli ”Itsenäinen Suomi matkalla 100 vuoden ikään”.

Tapahtumia oli pitkin vuotta satoja eri puolilla Suomea - etelästä pohjoiseen, idästä länteen. Mukana juhlinnassa olivat niin ulkosuomalaiset Australiaa myöten kuin uussuomalaisetkin täällä Pohjolassa. Näin juhlavuoden tunnuksen ME! -velvoite täyttyi hyvin.

Uutisotsikoissa vuonna 2007

Tammikuu: Selvitysmiehet esittävät yliopistoista itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia

Helmikuu: Nuoret ja eduskuntavaalit 2007-tutkimus: Enemmistö nuorista aikoo äänestää eduskuntavaaleissa

Maaliskuu: Sirkka Hämäläinen johtamaan Suomen Kansallisoopperan säätiön hallitusta | Kulttuuritapahtumille 3,6 miljoonan euron avustukset

Huhtikuu: Sari Sarkomaa opetusministeriksi ja Stefan Wallin kulttuuri- ja urheiluministeriksi.

Toukokuu: Suomen tiedepalkinto akatemiaprofessori Ilkka Hanskille | Heljä Misukka opetusministerin valtiosihteeriksi ja Stefan Johansson kulttuuri- ja urheiluministerin valtiosihteeriksi

Kesäkuu: Valtion sektoritutkimuksen neuvottelukunta perustetaan | Georg Henrik Wrede hallituksen lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelman vetäjäksi

Heinäkuu: Innovaatioyliopistohankkeen johtoryhmä asetettiin

Elokuu: Selvitysmies ehdottaa hammaslääketieteen aloituspaikkojen lisäämistä | Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistukselle nimettiin johtoryhmä

Syyskuu: Korotuksia opintorahaan ja opiskelijoiden vapaaseen tuloon | OECD:n vertailuraportin mukaan nuorten suomalaisten koulutustaso lähestyy maailman kärkeä

Lokakuu: Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille oikeus tarjota mak-sullista tilauskoulutusta | Teattereiden, orkestereiden ja museoiden vuoden 2008 valtionosuuksiin ja avustuksiin korotusta

Marraskuu: Lastenpäivän palkinnon saivat Nuorisoseura Motora kansantanssin parissa tehdystä työstä ja Aurinkoinen tulevaisuus ry Lasten Aurinkojuhla - Barnens Solfest tapahtumasta. Lastenkulttuurin valtionpalkinnot saivat Pasi Hiihtolan ja Peik Stenbergin duo Säs och Kopp/Sotta ja Pytty sekä suomentaja Jaana Kapari.

Joulukuu: Suomi-palkinnon saivat kirjailija, kääntäjä Lars Huldén, kirjailija Zinaida Lindén, tanssitaiteilija Sini Länsivuori, jousikvartetti Meta4, Rakkautta ja anarkiaa -festivaali sekä ITE-taiteilija Veijo Rönkkönen.

Koulutus ja tiede

Suomalaiset nuoret menestyivät jälleen PISA-vertailussa. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitettiin tavoitteena koulutuksen ja tutkimuksen laadun parantaminen. Korkeakoulujen rakenteellista kehittäminen ja yliopistouudistuksen valmistelu olivat vuoden 2007 keskeisiä hankkeita. Perusopetuksen voimavaroja vahvistamalla puututtiin lasten ja nuorten syrjäytymisen. Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja lisättiin. Valtioneuvosto linjasi koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen seuraavaksi viideksi vuodeksi.

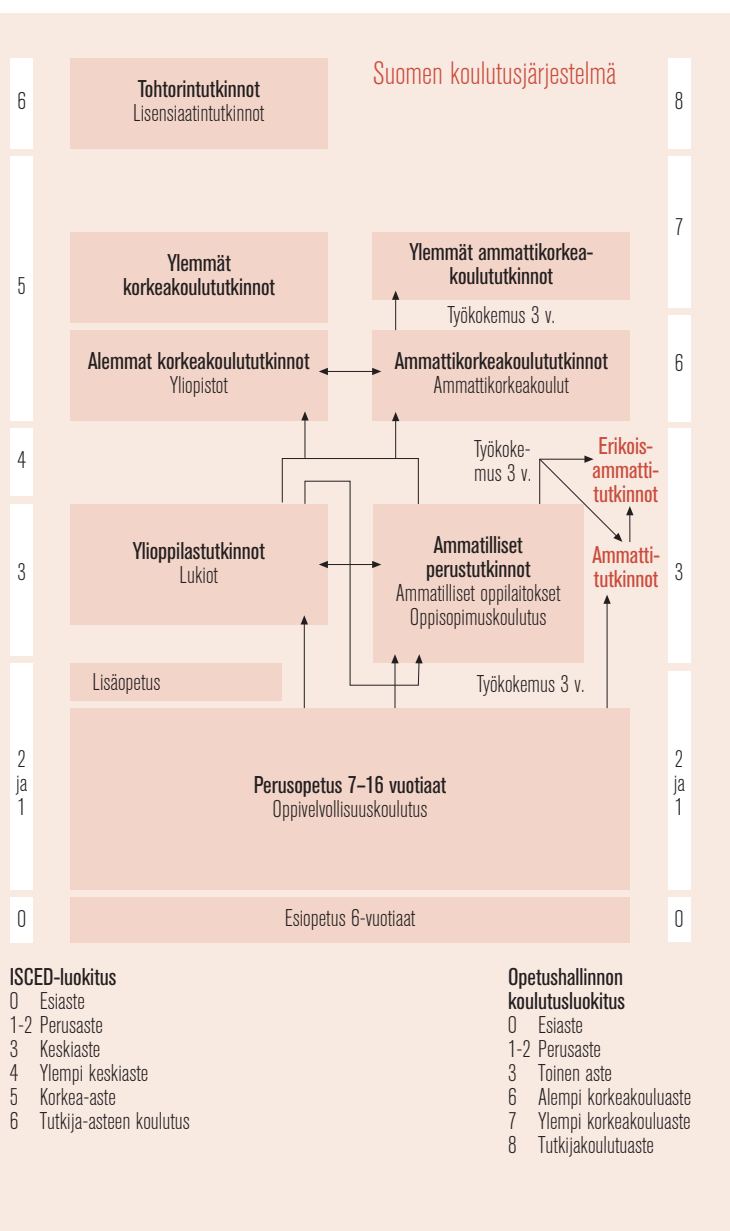
Koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen linjattu vuoteen 2012

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksenä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2007–2012. Koulutuksen kehittämisessä painotetaan lähivuosina tasarvoisia koulutusmahdollisuuksia, koulutuksen ja tutkimuksen korkeaa laatua, osaavan työvoiman varmistamista, korkeakoulujen kehittämistä sekä opetushenkilöstön osaamisen turvaamista.

Erityisenä painopisteenä on perusopetuksen ja korkeakoulutuksen laatu. Perusopetuksen kehittämistä tuetaan hallituskaudella 80 miljoonan euron lisäpanostuksella. Tavoitteena on mm. pienentää opetuksen ryhmäkokoja ja vahvistaa tuki- ja erityisopetusta. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen duaalimallin pohjalta lähtökohdistaan toisistaan poikkeavat tutkinnot, tutkintonimikkeet ja tehtävät. Korkeakoulutuksessa erityisiä tavoitteita ovat mm. opiskelijoiden ja opettajien määrällisen suhteen parantaminen ja tulosohjauksen uudistaminen siten, että se painottaa koulutuksen laatua. Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen etenee samoin yliopistolain uudistus.

Ammatillisen tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus nuorissa ikäluokissa (25–34 -vuotiaat) pyritään nostamaan nykyisestä 73 prosentista 88 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Ammatillisen tutkinnon suorittaneita olisi

nuorista ikäluokista tuolloin 46 prosenttia ja korkeakoulututkinnon suorittaneita 42 prosenttia.

Aikuisopetus uudistetaan perusteellisesti. Kehittämissuunnitelmakaudella monipuolistetaan ammatillisten perustutkintojen suorittamismahdollisuuksia. Lukion tuntijaon toimivuus arvioidaan ja suullisen kielitaidon arviointia kehitetään. Tavoitteena on myös kehittää opintotukea edelleen mm. luopumalla puolison tulojen perusteella tehtävästä tarveharkinnasta asumislisää myönnettäessä.

Laaja-alaisen perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen edellytyksiä parannetaan. Yliopistojen perusrahoitusta ja kilpailtua rahoitusta vahvistetaan.

Myös maahanmuuttajien koulutukseen ja monikulttuurisuuteen sekä yrittäjyyteen ja työelämäyhteyksiin liittyvät kysymykset ovat kehittämissuunnitelmassa aiempaa painokkaammin esillä.

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi suunnitelman opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämisestä hyväksymisvuotta ja sitä seuraavaa viittä vuotta varten. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2007–2012 perustuu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa asetettuihin koulutus- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin. Suunnitelman toteutumista arvioidaan vuonna 2010.

PISA 2006: Suomalaisoppilaiden tulokset ovat huipputasoa

Suomalaisoppilaiden osaaminen luonnontieteissä, matematiikassa ja lukutaidossa on huipputasolla. Luonnontieteissä ja matematiikassa suomalaisoppilaat ovat OECD-maiden parhaita ja lukutaidossa toiseksi parhaita. PISA 2006 -tutkimuksen pääalueena oli luonnontieteellinen osaaminen.

Suomalaisnuorten luonnontieteiden osaaminen on maailman parasta. Suomen tulos on merkittävästi parempi kuin minkään muun PISA 2006 -tutkimukseen osallistu-

neen maan ja pistemäärä on korkein koskaan PISA-tutkimuksessa saavutettu. Oppilaiden osaaminen on korkeaa tasoa kaikilla luonnontieteiden osa-alueilla. Parhaiten suomalaiset oppilaat hallitsevat luonnontieteellisen todistusaineiston käyttöä. Luonnontieteiden osaamisessa sukupuolten välinen ero on kaventunut aiemmasta.

Osaamisessa korostuu tasaisuus. Heikkojen oppilaiden osuus on Suomessa pieni muihin OECD-maihin verrattuna. Koulujen väliset erot ovat kaikista osallistujamaista pienimpiä. Oppilaat arvostavat luonnontieteitä, koska luonnontieteen ja teknologian edistysaskeleet parantavat ihmisten elinoloja ja koska ne auttavat ihmisiä ymmärtämään maailmaa ympärillämme. Suomalaisoppilaat suhtautuvat myös myönteisemmin luonnontieteellisten asioiden opiskeluun kuin OECD-maiden oppilaat keskimäärin.

Lukutaito on edelleen huipputasoa. Suomi on säilyttänyt huipputason myös nuorten lukutaidossa. Oppilaiden lukutaito on pysynyt PISA-vertailuissa lähes samalla tasolla vuodesta 2000 lähtien. Suomessa tyttöjen ja poikien suorituksen välinen ero on lukutaidossa edelleen suuri: Tyttöjen lukutaito on parempi kuin pojilla. Ero on OECD-maista toiseksi suurin.

Suomalaisten nuorten matematiikan osaaminen on maailman huippua. Vuodesta 2003 oppilaiden keskiarvo on noussut. Pojat ovat edelleen matematiikan osaamisessa parempia kuin tytöt. Suomessa tyttöjen ja poikien välinen ero matematiikan osaamisessa kasvoi edellisestä mittauskierruksesta. Tytöt ja pojat kuitenkin paransivat suoritusasoaan edellisestä mittauksesta.

PISA-tutkimusohjelma selvittää kolmen vuoden välein 15-vuotiaiden nuorten osaamista lukutaidon, matematiikan ja luonnontieteiden sisältöalueilla. Tutkimuksen ensimmäisen osan (PISA 2000) pääalueena oli lukutaito, toisen osan PISA 2003:n matematiikka ja PISA 2006 -tutkimuksen pääalueena luonnontiede.

PISA-tutkimuksessa selvitetään, kuinka 15-vuotiaat nuoret hallitsevat tulevaisuuden yhteiskunnan, työelämän kehityksen ja laadukkaan elämän kannalta keskeisiä tietoja ja taitoja. Suomessa PISA 2006 -tutkimuksen (Programme for International Student Assessment) otokseen valittiin 144 suomenkielistä ja 11 ruotsinkielistä koulua. Otoskoko oli 5 265 oppilasta. Oppilaista 4 714 (90 %) vastasi koetettaviin. Heistä 4 413 oli suomenkielisiä ja 301 ruotsinkielisiä.

PISA 2006 - Luonnontieteiden osaamisen huippumaat

2000	2003	2006
1. Korea 552	1. Suomi ja Japani 548	1. Suomi 563
2. Japani 550	2. Hongkong (Kiina)* 539	2. Hongkong (Kiina) 542
3. Suomi 538	3. Korea 538	3. Kanada 534
4. Englanti 532	4. Australia, Liechtenstein ja Macao (Kiina)* 525	4. Taipei (Kiina)* 532
5. Kanada 529	5. Alankomaat 524	5. Viro* ja Japani 531

*Ensimmäistä kertaa mukana PISA tutkimuksessa

PISA 2006 - Lukemisen huippumaat

2000	2003	2006
1. Suomi 546	1. Suomi 543	1. Korea 556
2. Kanada 534	2. Korea 534	2. Suomi 547
3. Uusi-Seelanti 529	3. Kanada 528	3. Hongkong (Kiina) 536
4. Australia 528	4. Australia ja Liechtenstein 525	4. Kanada 527
5. Irlanti 527	5. Uusi-Seelanti 522	5. Uusi-Seelanti 521

PISA 2006 - Matematiikan osaamisen huippumaat

2000	2003	2006
1. Japani 557	1. Hongkong (Kiina)* 550	1. Kiinan Taipei* 549
2. Korea 547	2. Suomi 544	2. Suomi 548
3. Uusi-Seelanti 537	3. Korea 542	3. Hongkong (Kiina) ja Korea 547
4. Suomi 536	4. Alankomaat 538	4. Alankomaat 531

*Ensimmäistä kertaa mukana PISA tutkimuksessa

Oppilaat, opiskelijat ja tutkinnot¹

	2004	2005	2006	2007	Muutos 06-07
Esiopetus					
Oppilasmäärä	58 400	57 940	57 930	57 510	-420
Perusopetus					
Uudet oppilaat	59 830	57 550	58 000	57 650	-350
Päättödistuksen saaneet	63 830	63 760	66 000	65 570	-430
Oppilasmäärä	581 080	578 110	568 720	560 610	-8 110
Lukiokoulutus					
Uudet opiskelijat	40 590	39 550	38 100	37 600	-1 800
Suoritetut ylioppilastutkinnot ²	34 650	34 340	32 830	33 100	310
Opiskelijamäärä	118 530	116 350	114 140	112 390	-1 750
Ammatillinen peruskoulutus³					
Uudet opiskelijat	60 350	61 860	64 710	68 600	3 890
Suoritetut tutkinnot	36 600	37 220	37 280	38 600	1 320
Opiskelijamäärä ⁴	143 780	146 050	149 680	155 360	5 680
Ammatillinen lisäkoulutus⁵					
Uudet opiskelijat	25 580	29 170	31 000	33 500	2 500
Suoritetut tutkinnot	13 040	14 320	16 170	18 100	1 930
Opiskelijamäärä oppilaitos- muotoisessa koulutuksessa ⁶	24 000	28 400	33 840	35 000	1 160
Opiskelijamäärä oppisopimuskoulutuksessa	18 940	19 770	20 150	24 500	2 350
Ammattikorkeakoulun perustutkinnot⁷					
Aloittaneet	32 690	33 260	32 370	32 120	-250
Suoritetut tutkinnot	20 670	21 140	20 770	20 570	-200
Opiskelijamäärä	116 830	116 700	115 760	114 730	-1 030
- josta ulkomaalaiset opiskelijat	3 730	3 930	4 600	5 400	800
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot					
Aloittaneet	240	630	1 380	1 770	550
Suoritetut tutkinnot	60	180	150	360	210
Opiskelijamäärä	610	1 050	2 070	3 430	1 360
Yliopiston perustutkinnot⁸					
Uudet opiskelijat	20 970	20 790	20 150	19 650	-500
Suoritetut alemmat korkeakoulututkinnot	2 720	2 910	3 810	5 880	2 070
Suoritetut ylemmät korkeakoulututkinnot	12 590	12 920	13 130	13 880	750
Opiskelijamäärä	149 170	151 030	152 160	152 200	40
Yliopiston tohtorintutkinnot⁹					
Suoritetut tutkinnot	1 400	1 420	1 410	1 520	
Opiskelijamäärä	22 110	22 200	21 900	21 557	
- josta ulkomaalaiset opiskelijat	1 500	1 660	1 750		

Lähde on Tilastokeskus, jos ei muuta lähde ole mainittu. | 1 - Opetushallinnon alainen koulutus. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättödistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnoilla suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2006 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen järjestetyn perus- ja lisäkoulutuksen sekä ammattikorkeakoulujen perustutkinto- ja jatko-tutkintokoulutuksen opiskelijamäärät ovat valtionosuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä. | 2 - Ei sisällä IB-lukioiden eikä Reifeprüfung-tutkintoja. | 3 - Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetussuunnitelmaperusteisena että näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena. | 4 - Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat. | 5 - Uudet opiskelijat ja suoritetut tutkinnot sisältävät ammatittutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen. | 6 - Tilastokeskuksen tiedonkeruuseen perustuva opiskelijamäärä. Osa opiskelijamäärän lisäyksestä johtuu vuoden 2004 alusta lukien tilastoinnissa tapahtuneista muutoksista. | 7 - Lähde AMKOTA-tietokanta, opiskelijamäärä 20.9. läsnäolevat. | 8 - Sisältää alemman ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot, lähde KOTA-tietokanta. | 9 - Sisältää kaikki jatkotutkinto-opiskelijat (myös lisensiaattitutkinnon), lähde KOTA-tietokanta.

Koulutukseen siirtyminen ja keskeyttäminen keskeisiä mittareita vaikuttavuuden arvioinnissa

Koulutuspolitiikan yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioidaan koulutukseen siirtymistä, osallistumista, keskeyttämistä ja läpäisyä kuvaavien mittareiden avulla.

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen toisen asteen koulutukseen on kansainvälisesti korkealla tasolla. Sijoittuneiden osuus kehittyi myönteisesti koko 2000-luvun, mutta laski vuonna 2006. Vuonna 2006 peruskoulun päättäneistä nuorista 93,2 % aloitti samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Tavoitteena on, että vuonna 2008 osuus olisi 97 %. Lukioon siirtyneiden osuus on viimeisen kolmen vuoden aikana laskenut ja ammatilliseen koulutukseen siirtyneiden osuus noussut.

Keskeyttäminen oli yleisintä ammatillisessa koulutuksessa, osuus kuitenkin pysyi edellisen vuoden tasolla. Muilla koulutuksen sektoreilla keskeyttäminen lisääntyi hieman vuonna 2006. Uusien ylioppilaiden osuus yliopisto-opinnot aloittaneista kasvoi jonkin verran. Korkeakoulututkintojen suorittamisajoissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä nousi vähän.

Tällä hetkellä ns. laskennallinen läpäisy on lukiokoulutuksessa noin 89 %, ammatillisessa peruskoulutuksessa noin 70 %, ammattikorkeakouluissa noin 66 % ja ylempää korkeakoulututkinnossa noin 63 %. Laskennallisella läpäisyllä tarkoitetaan tutkinnon suorittaneiden suhteellista osuutta lukuvuositaisesta kokonaispoistumasta eli tutkinnon suorittajista ja keskeyttäjästä. Tiedot ovat lukuvuodelta 2004–2005.

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista 6 % keskeytti opinnot eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa lukuvuoden 2005/2006 aikana. Edellisvuoteen verrattuna keskeyttäminen lisääntyi hieman kaikilla muilla koulutussektoreilla paitsi ammatillisessa koulutuksessa, jossa keskeyttäminen pysyi ennallaan.

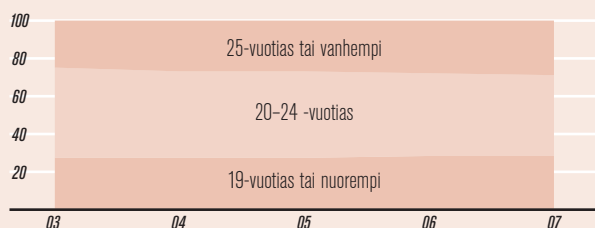

Ammatillisessa koulutuksessa keskimääräistä useammin keskeyttivät erityisopiskelijat, joista 17,8 % keskeytti kokonaan opintonsa lukuvuonna 2005/2006. Ilman erityisopiskelijoita ammatillisen koulutuksen keskeyttämisprosentti oli 8,7.

Yliopistot ovat tehostaneet opintojen etenemisen seurantaan tukevien opiskelijoiden henkilökohtaisten opintosuunnitelmien (HOPS) käyttöönottoa ja kehittäneet mm. sähköisiä HOPS-sovelluksia sekä lisänneet opintopsykologipalveluitaan. Elokuussa 2005 voimaan tulleessa yliopistolaissa määriteltyjen yliopistojen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteellisten suorittamisaikojen vaihtuessa opintoaikoihin ei voi vielä arvioida.

Sen sijaan yliopistolain siirtymäsäännös vanhasta tutkintorakenteesta uuteen tutkintorakenteeseen näkyi jo vuonna 2007 valmistuneiden maistereiden määrässä opiskelijoiden pyrkiessä valmistumaan vanhojen tutkintovaatimusten mukaan ennen siirtymäajan päättymistä. Suurinta lisäystä suoritettujen maisteritutkintojen määrään odotetaan vuodelle 2008. Siirtymäsäännös on saattanut aktivoida yliopistoissa jo pitkään kirjoilla olleita, joten valmistuvien suuri määrä saattaa hetkellisesti vaikuttaa läpäisyä kuvaaviin lukuihin siten, että keskimääräinen opintoihin käytetty aika ja tutkinnon keskimääräinen suorittamisaika pitenee.

Yliopisto-opiskelupaikan vastaanottaneet ikäryhmittäin (%)

Koulutustakuu: perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen

	2002	2003	2004	2005	2006
Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen sijoittuneet (%)*	37,6	37,0	38,4	39,4	40,1
Lukiokoulutukseen sijoittuneet (%)	54,8	55,1	54,1	53,3	51,1
Peruskoulun lisäopetukseen sijoittuneet (%)	2,6	2,4	2,5	2,5	2,0
Tutkintoon johtavaan koulutukseen tai peruskoulun lisäopetukseen sijoittuneet yhteensä (%)	94,2	94,5	95,0	95,1	93,2
Sijoittuneiden määrä	57 900	57 550	60 400	60 200	65 850

* Lisäksi vuonna 2006 tilastotiin ensimmäistä kertaa sijoittuminen ammatillisen peruskoulutuksen yhteydessä järjestettäviin valmistaviin koulutuksiin. Näihin sijoittui tuolloin 1,8 % perusopetuksen samana vuonna päättäneistä.

Tutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäminen (%)¹

	2003	2004	2005	2006
Lukiokoulutus	2,0	1,9	2,0	2,1
Ammatillinen peruskoulutus ²	10,2	9,7	9,5	9,5
Ammattikorkeakouluopinnot	6,2	6,3	6,4	6,9
Yliopistokoulutus	4,5	4,3	4,7	5,0

1 - Opetushallinnon alainen koulutus. Syyskuussa opiskelien tilanne seuraavan vuoden syyskuussa. Kokonaan opintonsa keskeyttävät, jotka eivät sijoitu muualle koulutusjärjestelmään. | 2- Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisopilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen, työllisiä vuoden kuluttua valmistumisesta (%)

	2003	2004	2005	2006
Ylioppilastutkinto	37,9	38,6	39,9	41,4
Toisen asteen ammatillinen tutkinto	67,3	67,6	69,3	71,5
Ammattikorkeakoulututkinto	85,6	85,5	86,1	87,1
Ylempi korkeakoulututkinto	86,7	85,8	86,7	87,3
Tohtoritutkinto	89,2	89,5	89,5	87,6

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)

	2003	2004	2005	2006
Ammattikorkeakoulututkinto*	25,0	25,1	25,1	25,2
Ylempi korkeakoulututkinto	27,3	27,3	27,3	27,4

* Nuorten koulutus

Yliopistojen opiskelijaliikkuvuus

	2004	2005	2006	2007
Ulkomaalaiset perusopiskelijat	3 048	3 221	3 619	-
Ulkomaalaiset jatkotutkinto-opiskelijat	1 579	1 663	1 747	-
Yli 3 kk kestävään kv. vaihtoon lähteneet perust.-opiskelijat	4 077	4 497	4 469	4 343
Yli 3 kk kestävään kv. vaihtoon saapuneet perust.-opiskelijat	4 242	4 552	4 784	4 911

Perusopetuksen laatukriteereiden valmistelu aloitettiin

Osana perusopetus paremmaksi eli POP-ohjelmaa valmistellaan perusopetuksen kansallisia laatukriteereitä. Tavoitteena on varmistaa se, että jokaisessa Suomen koulussa oppimisen edellytykset ovat kunnossa. Ohjelman toimeen on varattu hallituskaudeksi yhteensä 80 miljoonaa euroa. POP-ohjelmasta suunnataan vaalikauden aikana varoja ryhmäkojen pienentämiseen.

Koulupudokkaiden aktivointi (JOPO) -hanketta laajennettiin. JOPO -toimintamallin avulla on kehitetty perusopetukseen yksilöllisiä, oppilaiden erilaiset tarpeet huomioivia toimintatapoja ja opetusmenetelmiä. Joustavassa perusopetuksessa ovat korostuneet toiminnallisuus, erilaisten oppimisympäristöjen käyttö ja työssäoppiminen. Vuonna 2006 toiminta alkoi 28 ryhmässä. Vuonna 2007 toiminta laajeni 80 ryhmään 57 kunnassa. Joustavan perusopetuksen ryhmässä opiskelee yhteensä noin 500 oppilasta.

Opetusministeriö käynnisti vuonna 2006 ohjelman (KiVa-koulu) koulukiusaamisen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi perusopetuksessa yhteistyössä Turun yliopiston psykologian laitoksen ja Oppimistutkimuksen kanssa. Ohjelman toimenpiteiden kokeilu on käynnistynyt kouluissa syksyllä 2007.

Perusopetuksen oppilasmäärät laskivat ennusteiden mukaisesti

Perusopetuksen laatu on kansainvälisten vertailuaineistojen mukaan erittäin korkealla tasolla. Vuonna 2007 perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opiskelijamäärät laskivat ennusteiden mukaisesti. Esiopetuksessa oli 57 500 oppilasta ja peruskoulun aloitti 57 650 oppilasta. Oppivelvollisuuden laininlöi kokonaan 55 oppilasta. Oppivelvollisuusiän ohittaneita ilman perusopetuksen päättötodistusta oli 152 oppilasta. Koulupudokkaiden aktivointiin tähtäävää joustavan perusopetuksen hankkeiden toimintaan osallistui 720 oppilasta.

Erityisopetuksen kehittämisstrategia valmistui. Erityisopetuksen seudullisten palveluiden hankkeessa oli mukana lähes 100 koulua.

Lukion aloitti 37 600 opiskelijaa, mikä oli 1 800 aloittajaa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Lukion kolmessa vuodessa suorittaneiden osuudessa ei ole tapahtunut muutoksia. Perusopetuksen päättäneistä maahanmuuttajaoppilasta oppilaista sijoittui lukiokoulutukseen vajaat 40 %. Vastaava osuus kaikista oppilaista oli noin 51 %.

Ylioppilastutkimuksen uusi kaksiosainen äidinkielen koe suoritettiin ensimmäisen kerran. Koe muodostuu tekstitaidon kokeesta ja esseekokeesta.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjesti 386 kuntaa ja toimintaan osallistui 43 822 oppilasta.

Perusopetuksen saavutettavuus ennallaan

Perusopetuksen saavutettavuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoteen 2006 verrattuna. Suomenkielisten peruskoulujen määrä väheni runsaalla sadalla. Kunta- ja palvelurakennemuutokset näyttävät lisänneen kuntien yhteistyötä kouluverkko-suunnittelussa. Ruotsinkielisen perusopetuksen saavutettavuudessa ei ole tapahtunut mainittavia muutoksia.

Perusopetuksen saavutettavuus on edelleen hyvä läänien ja maakuntien tasolla. Kuntatasolla on selviä muutoksia ja kuntien väliset erot ovat kasvaneet. Lääninhallitukset ovat asettaneet saavutettavuutta kuvaavalle koulumatkan pituudelle tavoitteet. Keskimäärin 90 prosentin 7–12 –vuotiaista ja 70 prosentin 13–15 –vuotiaista oppilaista tulisi asua viiden kilometrin säteellä koulusta. Lapin läänissä saavutettavuus oli hieman alle tavoitetason 7–12 –vuotiaiden osalta. Itä-Suomen läänissä kummankin ikäryhmän osalta.

Lukiokoulutuksen alueellisessa saavutettavuudessa ei tapahtunut mainittavia muutoksia.

Ammatillisen koulutuksen suosio kasvaa

Ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärät kasvoivat. Ammatillisessa peruskoulutuksen aloitti 68 600 opiskelijaa ja lisäkoulutuksen 33 500 opiskelijaa, mikä on yhteensä yli 8 000 enemmän kuin edellisellä vuonna. Ammatillisen erityisopetuksen opiskelijamäärän kasvu jatkui edelleen. Muun muassa vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen opiskelijamäärä kasvoi.

Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan kokeilukoulutuksen Ammattistartin opiskelijamäärää lisättiin. Syksyllä 2007 ammattistarttiin osallistui 835 opiskelijaa, joista 550 tuli suoraan perusopetuksesta.

Noin 57 % opiskelijoista suorittaa ammatillisen perustutkinnon kolmen vuoden kuluessa koulutuksen aloittamisesta. Ammatillisen koulutuksen keskimääräinen läpäisy ei vielä ole nopeutunut, vaikka opintojen keskeyttäminen on vähentynyt tasaisesti jo viiden vuoden ajan. Erityisopiskelijoiden osuuden kasvu hidastaa osaltaan läpäisyasteen kehitystä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien lukumäärä väheni kahdella ja useita fuusioita valmisteltiin ammattiopistostrategian mukaisesti.

Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoa on tuettu yksikköhintojen korotuksella, toimeenpanoa tukevilla avustuksilla sekä kouluttamalla opettajia ja työpaikkaohjaajia. Ammattiosaamisen näyttöjen, näyttöperusteisen oppimistulosten seurantajärjestelmän ja koulutuksen järjestäjien arviointikäytänteiden kehittämistä jatkettiin ESR-projekteissa, joita oli kertomusvuoden loppuun mennessä ollut käynnissä jo lähes sata.

Ammatillista peruskoulutusta laajennetaan 2 200 opiskelijalla vuonna 2008. Lisäys suunnataan alueellisen työvoimatarpeen mukaan ja erityisesti kasvukeskuksiin. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta lisätään 2 100 opiskelijalla vuodesta 2008 alkaen yhteensä 27 100 opiskelijaan.

Sähköinen haku lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen

Kertomusvuonna valmistauduttiin toisen asteen koulutuksen kevään 2008 yhteishaussa ensi kertaa käyttöönotettavaan sähköiseen hakuun. Tarkoituksena on laajentaa sähköinen hakujärjestelmä myöhemmin koskemaan myös yhteishaun ulkopuolista toisen asteen koulutusta.

Yliopistouudistusta valmisteltiin

Hallitusohjelman mukaisesti yliopistojen autonomiaa vahvistetaan mahdollistamalla niille julkisoikeudellisen laitoksen tai yksityisoikeudellisen säätiön asema. Yliopistojen riippumattomuus valtionhallinnosta kasvaa.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta sopi joulukuussa taloudellisista linjauksista, joiden mukaisesti yliopistojen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistaminen ja innovaatioyliopiston perustamisen etenee. Uudistuksessa yliopistojen oikeudellinen asema muuttuu siten, että Teknillinen korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu ja Taideteollinen korkeakoulu yhdistetään säätiömuotoiseksi innovaatioyliopistoksi ja muista yliopistoista tulee julkisoikeudellisia laitoksia. Muutoksen myötä yliopistot siirtyvät valtion budjettitalouden ulkopuolelle.

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanoton mukaan valtio varautuu uuden innovaatioyliopiston säätiövarallisuuden muodostamiseen yhteensä 500 miljoonalla eurola vuosina 2008–2010. Edellytyksenä on, että muut rahoitajatahot osoittavat säätiölle vähintään 200 miljoonaa euroa. Pääoma tuottaa vuosittain lisärahoitusta innovaatioyliopiston toimintaan.

Yliopistolain uudistustyötä johtavassa ohjausryhmässä on laaja edustus yliopistoista, mukaan lukien opiskelijat. Valmistelutyöryhmän jäsenenä on opetusministeriön virkamiehiä ja sen tehtävänä on laatia hallituksen esitys yliopistolainsäädännön kokonaisuudistukseksi. Työryhmä työskentelee

tiivissä yhteistyössä yliopisto- ja tiedeyhteisön sekä muiden sidosryhmien kanssa. Hallituksen esitykset valmistellaan siten, että ne voidaan antaa eduskunnalle kevätistuntoisuuden 2009 alussa.

Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen eteni

Korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä jatkettiin tutkimus- ja koulutustoiminnan laadun, vaikuttavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi. Käynnistettiin innovaatioyliopiston ja Turkuun sekä Itä-Suomeen yhdistymisen kautta syntyvien uusien yliopistojen perustamisvalmistelut. Yliopistot käynnistivät kehittämistoimia yliopistolaitoksen kokonaisuudistuksen myötä muuttuvaan oikeushenkilöasemaan varautumiseksi.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu aloitti toimintansa vuoden 2007 alussa ja kaksi fuusioituvaa ammattikorkeakoulua sai toimiluvat. Ammattikorkeakoulujen toimipisteverkko tiivistyy. Vuoden 2009 loppuun mennessä nuorten tutkintoon johtava koulutus lakkaa 16 paikkakunnalla.

Yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektoreiden välistä duaalimallin mukaista yhteistyötä tuettiin ja työnjakoa selvitettiin alakohtaisilla selvityksillä.

Yliopistojen uudenlaisia toimintarakenteita valmisteltiin kolmessa suunnitteluryhmässä, jotka luovuttavat esityksensä helmikuussa 2007. Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun yhteistä toimintarakennetta valmisteltiin varatuomari Markku Linnan johdolla ja Joensuun ja Kuopion yliopistoista muodostuvaa yhteistä toimintarakennetta professori Reijo Vihkon johdolla. Valtiosihteeri Raimo Sailaksen johdolla valmisteltiin ehdotus Teknillisen korkeakoulun, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun yhteistyön syventämisestä.

Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen perustuu valtioneuvoston vuonna 2005 tekemään päätökseen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteiden kehittämisestä ja ope-

tusministeriön vuonna 2006 tekemään periaatelinjaukseen suomalaisen korkeakouluverkoston kehittämisestä. Nykyinen 20 yliopiston ja 28 ammattikorkeakoulun korkeakouluverkko on käytettyihin resursseihin nähden ja kansainvälisesti vertaillen liian tiheä. Yliopistojen opetuksen ja tutkimuksen laadun, kansainvälisen houkuttelevuuden ja kilpailukykyyn nostaminen edellyttävät toiminnan kokoamista suuremmiksi kokonaisuuksiksi, korkeakoulujen profiloitumista, yhteistyötä, verkostoitumista ja entistä vahvempaa kansainvälistymistä.

Innovaatioyliopiston valmistelu eteni vauhdilla

Innovaatioyliopisto on yksi opetusministeriön laajan yliopistoreformin kärkihankkeista. Hallitusohjelman mukaan yliopistojen taloudellista autonomiaa lisätään mahdollistamalla yliopistoille julkisoikeudellisen oikeushenkilön tai yksityisoikeudellisen säätiön asema. Hallituksen päätöksen mukaisesti innovaatioyliopisto on säätiömuotoinen.

Tekniikan, kaupan ja taideteollisuuden rajat ylittävä tiedeyhteisö rakentaa Suomen menestystä. Innovaatioyliopistossa edustettuna olevien alojen, tekniikan, kauppatieteiden ja taideteollisuuden merkitys on Suomen kilpailukykyyn myönteiselle kehitykselle keskeinen. Innovaatioyliopisto tulee toimimaan Suomen kansallisilla vahvuusaloilla, jotka ovat tärkeitä globaalissa kilpailussa. Uudenlaisen maailmanluokan yliopiston hyödyt lankeavat koko suomalaiselle yhteiskunnalle: uuden yliopiston osaaminen löytyy globaalien haasteiden ja suomalaisen yhteiskunnan vahvuuksien ja ydinosaamisen leikkauskohdista. Rajoja ylittävä tiedeyhteisö luo edellytykset uusille yrityksille ja globaalille työllistymiselle.

Ammattikorkeakouluissa 115 000 opiskelijaa

Ammattikorkeakouluissa opiskeli vajaat 115 000 opiskelijaa. Ammatinkorkeakoulujen perustutkintoja suoritettiin 20 570 ja ylempiä ammattikorkeakouluja 360. Opintojen läpäisy on nopeutunut. Ammattikorkeakoulujen tutkintojen suorittamista pyritään parantamaan tavoitteena keskeyttämisen väheneminen ja tutkinnon suorittamisiän aleneminen.

Ammattikorkeakoulujen lukumäärä väheni yhdellä. Lisäksi neljä ammattikorkeakoulua teki päätökset yhdistymisestä kahdeksi vuonna 2008. Ylläpitäjämutooksia kunnalliselta pohjalta yksityiselle valmisteltiin. Koulutusohjelmia vähennettiin ja koottiin sekä siirrettiin ammattikorkeakoulujen välillä. Yhteistyö ammattikorkeakoulujen kesken lisääntyi ja tiivistyi, ja myös eräiden yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä tehtiin yhteistyösopimuksia ja strategisia liittoumia.

Ammattikorkeakoulujen valtakunnallisten kehittämisverkostojen toiminta käynnistyi. Verkostot keskittyvät opiskelijan ja työelämän välisten suhteiden kehittämiseen, ammattikorkeakoulujen t&k-työn, ylempien amk-tutkintojen, ammattikorkeakoulujen opettajuuden ja kansainvälisen toiminnan kehittämiseen sekä ammattikorkeakoulujen yrittäjyyden edistämiseen.

Ammattikorkeakoulujen aluevaikuttavuudessa keskeinen toimintamuoto on tutkimus- ja kehitystyö. Toiminnan

laajuudessa, mitattuna henkilötyövuosilla suhteessa opettajien määrään, ylitettiin jo sopimuskauden tavoite 25 %.

Yliopistoissa 152 200 opiskelijaa

Yliopistojen kokonaisopiskelijamäärässä ei tapahtunut muutoksia, mutta uusien opiskelijoiden määrä väheni yli kahdella tuhannella. Yliopistotutkintojen määrä kasvoi lähes kuudella prosentilla, mikä ylitti asetetun tavoitteen.

Yliopistolaitoksen toimintamenojärärahat kasvoivat reaalisesti 20 miljoonaa euroa korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain perusteella. Lisärahoitus kohdennettiin kokonaisuudessaan perusrahoitukseen. Hankerahoitusta kohdennettiin pitkäkestoisiin valtakunnallisiin kehittämissuunnitelmiin sekä korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen tukemiseen. Hankerahoitusta saivat strategisten huippututkimusta tukevat yhteenliittymät, sähköinen asiointi ja yliopistoyhteistyön tukeminen.

Lainmuutos toi rahastotalouden mahdollisuuden kaikille yliopistoille.

Korkeakoulujen kansainvälisiä toimintamahdollisuuksia vahvistettiin mahdollistamalla EU- ja ETA-maiden ulkopuolelle suuntautuva tilauskoulutus 1.1.2008 alkaen. Yliopistojen henkilöstö- ja taloushallinnon palvelukeskusta valmisteltiin.

Ammattikorkeakoulujen kansainvälistyminen

	2003	2004	2005	2006	2007
Vieraalla kielellä annettu opetus opintoviikkoina ¹	18 710	19 820	20 460	25 560	27 650
Vieraskieliset koulutusohjelmat	70	74	75	78	85
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat ³	3 479	3 726	3 934	4 595	5 400
Yli 3 kk kestävä opiskelija- ja harjoittelijavaihto Suomesta ja Suomeen ³	6 330	6 850	6 890	7 240	7 180

1 - AMKOTA, opiskelijavaihto sisältää myös harjoittelijavaihdon | 2 - Tilastokeskus | 3 - Tilastokeskus, vuoden 2005 luku on ennakkotieto

Yliopistojen laatu järjestelmien kehittämistä jatkettiin. Yliopistot ja opetusministeriö ottivat käyttöön tulosohjausprosessia tehostavan ja sähköiseen asiointiin perustuvan KOTA-tulosohjausportaalin. Opetusministeriön ja Tilastokeskuksen yhteistyöprojektina määriteltiin hallinnonalan vi-rastoille ja laitoksille tuottavuusmittarit. Tilastokeskus käyttää kehitettyjä mittareita valtion tuottavuustilastoinnissa. Yliopistojen tutkimustoiminnan tuottavuuden mittaamisen kehittämiseksi on asetettu työryhmä kehittämään KOTA-tietokannan tutkimusosiota.

Yliopistot tehostivat opintojen etenemisen seurantaan tu-kevien opiskelijoiden henkilökohtaisten opintosuunnitelmien käyttöön ottoa ja kehittivät sähköisiä opintosuunnitelmaso-velluksia sekä lisäsivät opintopsykologipalveluitaan. Keski-määrin ylemmät korkeakoulututkinnot suoritettiin 6,5 vuodessa (mediaani) vuonna 2006 (6,0 vuonna 2005). Tavoit-teeseen, että kaikilla koulutusaloilla vähintään 75 % aloitta-neista opiskelijoista suorittaa ylemmän korkeakoulututkin-non tavoiteajassa, ei päästy. Yliopisto-opintojen laskennalli-nen läpäisy oli 70,9 % (69,5 % vuonna 2006).

Uusien korkeakouluopiskelijoiden keski-ikä oli 21 vuot-ta vuonna 2006. Yliopistoista opiskelupaikan vastaanot-

taneista opiskelijoista 28 % oli 19-vuotiaita tai nuorempia. Osuus ei muuttunut edellisestä vuodesta. Avoimen yliopisto-opintojen perusteella hyväksyttiin tutkinto-opiskelijoiksi 597 opiskelijaa. Opiskelijavalintoja kevennettiin ja opetusta kehi-tettiin edelleen.

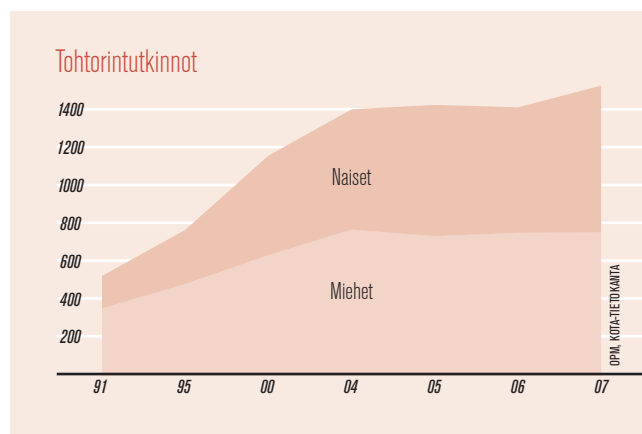
Tavoitteena on, että vähintään 55 % uusista opiskelijois-ta on toisen asteen tutkinnon samana vuonna suorittaneita vuoteen 2008 mennessä. Vuodelle 2007 sovittu 50 %:n ta-voite saavutettiin teknillistieteellisellä ja luonnontieteellisellä alalla. Koulutusala kohtaiset vaihtelut ovat suuria.

The Finnish-Russian Cross-Border University -hankkeen ensimmäiset maisteriohjelmat kuudella koulutusallalla käyn-nistyivät syksyllä 2007. Venäjä-ohjelman mukaisia hankkeita käynnistettiin ja hallitusohjelman mukaisen korkeakoulutuk-sen kansainvälistymisstrategian valmistelu aloitettiin.

Aikuiskoulutukseen osallistuu puolet työikäisistä

Vuoden 2007 aikana julkistettiin ennakkotiedot aikuiskou-lutuksen osallistumistutkimuksesta, joka koski vuotta 2006. Sen perusteella työikäisestä aikuisväestöstä 52 % osallistuu erityyppiseen omaehtoiseen, työvoimapolitiittiseen sekä hen-kilöstökoulutuksena järjestettyyn aikuiskoulutukseen. Osal-listumisaste laski 2 % verrattuna aikaisempaan, vuotta 2000 koskevaan tutkimukseen.

Osallistumistutkimuksen mukaan aikuiskoulutus jakau-tuu epätasaisesti sukupuolen, työntekijän sosioekonomisen aseman ja työmarkkina-aseman mukaan. Naisten osallistu-misaste on 8 % miehiä korkeampi. Toimihenkilöiden osallis-tuminen on lähes kaksinkertaista verrattuna työntekijöihin. Pk-yritysten ja yrittäjien osallistumisaste on alhainen. Työttö-mät osallistuivat työllisiä vähemmän. Samoin koulutusasteen osalta osallistumiserot ovat huomattavia. Korkeakoulutetuista lähes kolme neljäsosaa osallistuu aikuiskoulutukseen kun perus- ja keskiasteen koulutettujen osalta vastaava luku on alle puolet.

Korkeammin koulutettujen korkea osallistumisaste johdetaan sekä työnantajasta että yksilöstä. Korkeammin koulutetut tuntevat koulutusjärjestelmän ja osaavat hakeutua lisäkoulutukseen ja katsovat siihen osallistumisen edesauttavan työelämässä menestymistä ja etenemistä. Työnantajan näkökulmasta taas avainhenkilöstön valmiudet vastata kehittämishaasteisiin ovat keskeisiä kilpailukykyä edistäviä tekijöitä. Sen sijaan työntekijätason alemmaa osallistumisastetta selittää ensisijaisesti vähäinen koulutuksesta saatava henkilökohtainen taloudellinen hyöty mm. palkkakehityksen suhteen.

Julkisella sektorilla ja erityisesti valtiolla työskentelevien osallistumisaste on huomattavasti korkeampi kuin yksityisellä sektorilla.

Oppisopimuskoulutuksena annettavan ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen opiskelijamäärät kasvoivat. Myös oppilaitosmuotoisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosimäärän kasvu jatkui. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupiin myönnettiin työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä 15 koulutuksen järjestäjälle, jolloin tehtävä on yhteensä 120 koulutuksen järjestäjällä.

Ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijapalautejärjestelmää laajennettiin käsittämään koko näyttötutkintoperusteen aikuiskoulutus. Hankkeen pilotointi toteutettiin marrasjoulukuussa 2007.

Noste-ohjelmalla (2003–2007) on parannettu kansainvälisen peruskoulun varassa työelämässä toimivan keski-ikäisen väestön mahdollisuuksia aikuiskoulutukseen. Ohjelman aikana on koulutuksen aloittanut 21 500 henkilöä. Ammatillisen tutkinnon tai tietokoneen ajokortin on suorittanut 6 503 henkilöä sekä osia niistä lisäksi 4 831 henkilöä.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten koulutustarjontaa suunnattiin erityisesti osallistumispohjan laajentamiseen ja aliedustettujen kansalaisryhmien osallistumisen lisäämiseen. Opettajien täydennyskoulutuksen saavutettavuutta ja vaikutettavuutta kehitettiin. Valmistettiin opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnan asettamista koskeva valmis-

Aikuiskoulutus ¹

Tilastotietoja tutkintoon johtavasta/valmistavasta koulutuksesta 2004 2005 2006 2007

Lukiokoulutus

Uudet opiskelijat ²	4 500	4 500	4 300	4 300
Opiskelijamäärä	12 100	12 100	11 700	11 500

Oppilaitosmuotoinen näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus

Uudet opiskelijat	5 950	7 180	7 120	7 100
Suoritettut tutkinnot	3 960	3 650	3 760	4 000
Opiskelijamäärä	12 270	13 060	13 100	13 300

Oppisopimuksena järjestetty ammatillinen peruskoulutus

Uudet opiskelijat/aloittaneet	6 540	7 160	9 470	12 500
Suoritettut tutkinnot	2 540	3 190	3 300	3 600
Opiskelijamäärä	12 540	12 720	14 270	18 100

Oppilaitosmuotoinen ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus

Uudet opiskelijat	13 000	16 300	18 720	20 500
Suoritettut tutkinnot	7 600	7 400	8 380	9 700
Opiskelijamäärä	24 000	28 400	33 840	35 000

Oppisopimuskoulutuksena järjestetty ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus

Uudet opiskelijat	12 580	12 870	12 260	13 000
Suoritettut tutkinnot	5 440	6 920	7 790	8 400
Opiskelijamäärä	18 940	19 770	20 170	21 960

Ammattikorkeakoulututkinnot (perustutkinto)

Aloittaneet	6 300	6 900	6 230	6 200
Suoritettut tutkinnot	4 300	4 500	4 100	3 900
Opiskelijamäärä	17 700	17 400	18 300	20 158

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (ylempi AMK)

Aloittaneet	240	630	1 220	1 770
Suoritettut tutkinnot	60	180	150	360
Opiskelijamäärä	610	1 050	2 070	3 430

1 - Opetushallinnon alainen koulutus | 2 - Vuosi 2007 on arvio

telutyö siten, että neuvottelukunta voitiin asettaa tammi-kuussa 2008.

Tietoyhteiskunnan tuki- ja neuvontahenkilöstön koulutusohjelma päättyi. Vertaisohjaajia koulutettiin yhteensä noin 5 000. Koulutusohjelmalla edistettiin mm. kansalaisten tietoyhteiskuntataitoihin liittyvää osallistumista ja vuorovaikutusta, sähköistä asiointia ja digitaalipalveluiden käyttöä, omaehtoista sähköisten sisältöjen tuottamista ja aikuisopiskelua.

Suomalaiset luottavat tieteeseen

Suomen Akatemian myöntämisvaltuutta osoitettiin vuoden 2007 talousarviossa 225,3 miljoonaa euroa, mikä oli 19,7 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Lisäys kohdennettiin tutkimusedellytysten ja tutkimusympäristöjen kehittämiseen, tutkimuksen kansainvälistämiseen ja ammatillaisen tutkijanuran vahvistamiseen. Tutkimuksen lisärahoitusta kohdennettiin Suomen Akatemian kautta jaettavaan kilpailtuun tutkimusrahoitukseen ja yliopistojen perusrahoitukseen. Tieteen sekä tieteen ja yhteiskunnan vuorovaiku-

tuksen edistämiseksi opetusministeriö jakoi 11,4 miljoonaa euroa (vuonna 2006 14,4 miljoonaa euroa) harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

Suomi osallistui aktiivisesti eurooppalaisen tutkimusalueen kehittämiseen sekä useiden kansainvälisten infrastrukturien kehittämiseen ja uusien valmisteluun.

Järjestettiin neljäs tiedefoorumi ja jaettiin Suomen tiedepalkinto.

Tiedebarometrin mukaan enemmistö kyselyyn vastanneista ilmoitti olevansa vähintään melko kiinnostunut tieteestä ja luottavansa siihen. Lähes puolet vastaajista uskoi edelleen, että hyvinvointi maassamme riippuu ratkaisevasti tieteellisen ja teknologisen tutkimuksen tasosta. Kahden kolmasosan mukaan poliittisessa päätöksenteossa käytetään liian vähän hyväksi tieteelliseen tutkimukseen perustuva tietoa.

Sota-arkiston ja valtioneuvoston kanslian arkisto liitettiin arkistolaitokseen. Valmisteltiin vapaakappalelain uudistamiseen liittyvä lakiesitys. Valmisteltiin sähköistä pitkäaikais säilytystä ja käyttöä koskevia periaatteita. Edistettiin kulttuuriperintöaineiston digitointia. Uusi superklusteritietoko-

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot sektoreittain

Vuosi	Yritykset		Julkinen sektori ¹		Korkeakoulusektori		Yhteensä milj. euroa	Realimuutos ed. vuodesta %	T&k-menojen osuus BKT-osuus ² %
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%			
1999	2 643,9	68,2	470,1	12,1	764,8	19,7	3 878,8	14,6	3,16
2000	3 135,9	70,9	497,4	11,2	789,3	17,8	4 422,6	11,1	3,34
2001	3 284,0	71,1	500,9	10,8	834,1	18,1	4 619,0	1,4	3,30
2002	3 375,1	69,9	529,7	11,0	925,6	19,2	4 830,3	3,3	3,35
2003	3 527,9	70,5	515,4	10,3	961,7	19,2	5 005,0	4,0	3,43
2004	3 683,5	70,1	530,1	10,1	1 039,8	19,8	5 253,4	4,4	3,46
2005	3 876,9	70,8	554,7	10,1	1 042,1	19,0	5 473,8	3,5	3,48
2006	4 107,8	71	574,2	10	1 079,2	18,7	5 761,2	4	3,45
2007 ³	4 302,4	72	586,2	9,7	1 126,9	18,7	6 015,6	-	3,36

1 - ml yksityinen voittoja tavoittelematon toiminta | 2 - Bkt 2005 ja 2006 Tilastokeskuksen ennakkotietoja, bkt 2007 valtiovaraministeriön ennuste | 3 - Arvio kyselyvastausten ja muiden laskelmien perusteella

ne otettiin asiakaskäyttöön, ja Funet-tietoverkon uusiminen käynnistettiin.

Tavoitteen mukaisesti suoritettujen tohtorintutkintojen määrä kasvoi 1 520. Tavoite vuodelle 2008 on 1 600 tohtorintutkintoa. Ensimmäisen kerran naisten osuus tohtorintutkintojen suorittaneista oli yli puolet (51 %).

Tieto ja osaaminen sekä tieteen kansainvälinen taso ja näkyvyys vahvistuvat. Painopisteinä ovat tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran kehittäminen, tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen lisääminen sekä kansainvälisyyden vahvistaminen. Tutkimushenkilöstön osuus työllisestä työvoimasta on OECD-maiden korkein, noin 2 %. Tutkijakunnan määrän ja tason riittävyys on varmistettu panostamalla pitkäjänteisesti tutkijankoulutukseen. Refereenttikkelit kansainvälisissä julkaisuissa ovat lisääntyneet.

Valtion sektoritutkimuksen ohjausjärjestelmää uudistettiin ja opetusministeriön yhteyteen asetettiin sektoritutkimuksen neuvottelukunta.

Opintotukeen korotuksia vuoden 2008 alusta

Opintoraha- ja asumislisämenot olivat yhteensä 645 miljoonaa euroa eli 21,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Syyinä on lähinnä korkeakouluopiskelijoiden työssäkäynnin lisääntyminen. Opintotuen saajien määrä vä-

heni korkea-asteella ja kasvoi toisella asteella.

Opintotuen kehittämisellä edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua ja opintoaikojen lyhenemistä. Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys muutoksista opintotukijärjestelmään. Opintotuessa huomioon otettavat opiskelijan omat tulorajat nousevat vuoden 2008 alusta lukien 30 prosentilla ja opintorahat kaikilla koulutusasteilla vähintään 15 prosenttia 1.8.2008 lukien.

Opintotukea sai yhteensä 323 672 opiskelijaa, mikä on 474 opiskelijaa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Opintolainan valtiontakauksen saaneita opiskelijoita oli 126 776, mikä on 39 % kaikista tuen saajista. Opintotuen käyttöasteessa on oppilaitoskohtaisia eroja. Käyttöaste parani toisella asteella 1.11.2006 ja 1.11.2007 toteutettujen vanhempien tulorajojen korotusten seurauksena.

Keskimääräinen laina ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla oli 6 300 euroa ja ylemmän korseakoulututkinnon suorittaneilla 6 800 euroa. Yhteensä opintolainaa oli 301 725 henkilöllä. Valtion takaama lainakanta oli vuoden lopussa 1 318,2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2007 opintotuen saajista opiskeli lisäksi muissa kuin mainituissa oppilaitoksissa 6 495 opiskelijaa ja ulkomaisissa oppilaitoksissa 5 133 opiskelijaa.

Koulumatkatukea sai 65 478 opiskelijaa, mikä on noin 26 % lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista.

Opintotuen saajamäärän kehitys ja opintotuen saajien osuus opiskelijamäärästä

	2004	2005	2006	2007
Lukiot	29 355 (24 %)	27 382 (23 %)	25 787 (22 %)	27 354 (24 %)
Ammatilliset oppilaitokset	98 764 (75 %)	96 775 (73 %)	95 421 (70 %)	97 203 (71 %)
Ammattikorkeakoulut	97 894 (83 %)	7 043 (82 %)	95 399 (82 %)	93 348 (79 %)
Yliopistot	96 604 (61 %)	96 737 (60 %)	95 674 (60 %)	94 139 (59 %)

Kulttuuri, liikunta, ja nuoriso

Taiteen ja kulttuurin ammattimaisen toiminnan edellytysten parantamiseksi sekä väestön taide- ja kulttuuritapahtumiin ja -harrastuksiin osallistumisen mahdollistamiseksi tuettiin toimialaa vuoden 2007 talousarviossa yhteensä 391 miljoonalla eurolla. Tekijänoikeuslain uudistuksilla vahvistettiin luovan työn ja talouden sekä luovien sisältöjen käytön edellytyksiä.

Vuoden aikana vahvistettiin taiteellisen ja muun luovuuden edellytyksiä, osaamista ja kehittymistä yhteiskunnassa. Korkea ammatillisen taiteen laatu turvattiin parantamalla tekijöiden toimintaedellytyksiä.

Useimmat taide- ja taiteilijapoliittisessa ohjelmassa esitetyistä toimenpide-ehdotuksista ovat toteutuneet. Muotoilupoliittisen ohjelman tavoitteiden mukaisesti julkisen vallan, elinkeinoelämän ja muotoilijoiden keskinäinen vuorovaikutus on lisääntynyt, samoin muotoilun käyttö yritysten strategisena työkaluna. Arkkitehtuuripoliittinen ohjelmatyö on tuottanut useita alueellisia ja paikallisia ohjelmia sekä kaksi rakennusalan yritysohjelmaa. Audiovisuaalisen politiikan linjausten mukaisesti alan tuotantorakenne on monipuolistunut ja uusien jakelumuotojen hyödyntäminen parantunut, samoin audiovisuaalisten teosten merkitys ihmisten vapaaajassa on vahvistunut.

Luovusstrategian loppuraportissa esitettyjä ajatusmalleja ja opetusministeriötä koskevia esityksiä sisällytettiin mm. opetusministeriön valtakunnallisiin innovaatio- ja osaamisjärjestelmien kehittämistä ja luovien alojen yritystoiminnan kehittämistä koskeviin ESR-kehittämisohjelmiin.

Kulttuuripoliitiikan strategiatyö käynnistyi vuonna 2007 ja jatkuu vuoteen 2008. Kulttuuripoliitiikan strategiassa määritellään toimialan strategiset tehtävät ja tavoitteet vuoteen 2020. Samalla arvioidaan ministeriön käytettävissä olevat keinot ja omat resurssit tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategiaan sisällytetään myös keskeiset käynnistettävät kehittämishankkeet tai toimet, joilla edistetään tavoitteiden saavuttamista.

Taide- ja kulttuuripolitiikan taloudellista merkitystä arvioitiin

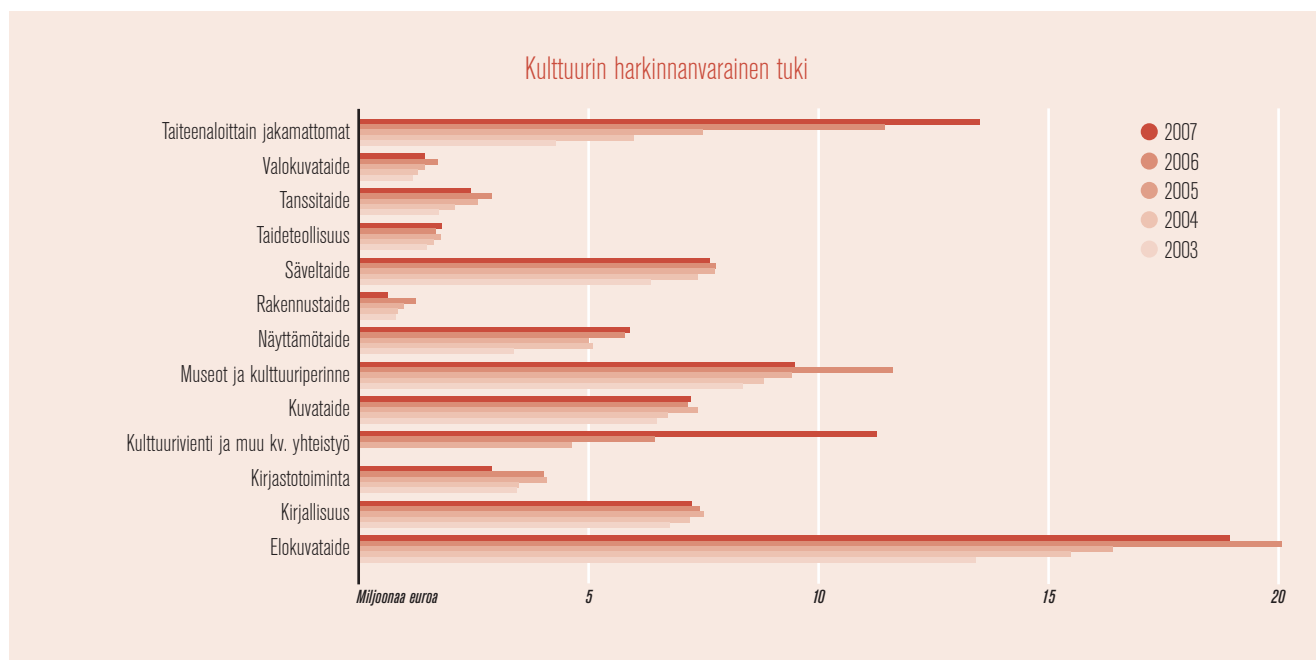
Kotitalouksien kulttuuripalveluihin käyttämien kulutusmenojen osuudet kuuluvat Suomessa muiden Pohjoismaiden tavoin EU-maiden suurimpiin. Kulttuurin osuus oli vuonna 2005 koko talouden tuotoksesta 3,5 %. Toimialojen osuus työllisestä työvoimasta oli samana vuonna 4,2 %. Alueittain kulttuurin työvoimaosuus vaihteli Etelä-Pohjanmaan 1,9 prosentista pääkaupunkiseudun 6,7 prosenttiin. Kulttuurin työvoimasta 38 prosenttia työskenteli pääkaupunkiseudulla. Kulttuurin toimialojen työllisten määrä oli 100 300 henkilöä vuonna 2005.

Vuonna 2005 kulttuurialan yritysten toimipaikoista, joita oli koko maassa yli 16 000, 37 % sijaitsi pääkaupunkiseudulla. Toimipaikkojen 13,7 miljardin euron liikevaihdosta

64 % tehtiin pääkaupunkiseudulla, jossa liikevaihto oli 8 800 euroa asukasta kohti. Muissa maakunnissa liikevaihto asukasta kohti vaihteli 500 eurosta (Kainuu) 2 100 euroon (Varsinais-Suomi). Valtion kulttuurimenoista suuntautuu pääkaupunkiseudulle lähinnä suurten kansallisten kulttuurilaitosten ylläpidon vuoksi noin kaksi kolmasosaa.

Alueelliset taidetoimikunnat opetusministeriön hallinnonalalle

Alueellisten taidetoimikuntien hallintoehkistö siirrettiin opetusministeriön alaisuuteen taiteen keskustoimikunnan henkilöstöksi. Alueelliset taidetoimikunnat kuuluvat vuoden 2008 alusta hallinnonkin osalta opetusministeriön toimialalle. Niiden hallintoehköstö (31 htv) siirrettiin taiteen kes-

kustoimikunnan henkilöstöksi. Alueellisten taidetoimikuntien asema itsenäisinä luottamushenkilöorganisaatioina säilyy, ja ne päättävät vastedeskin niille osoitettujen taiteen edistämisvarojen käytöstä. Hallinnonuudistus ei muuta läänintaitelijoiden asemaa. Alueellisten taidetoimikuntien toimistot jäävät nykyisille paikkakunnille.

Tekijänoikeusasioiden vastuu edelleen opetusministeriöllä

Maaliskuun alussa julkaistiin opetusministeriön keskustelumuistio tekijänoikeuspolitiikan muodostamisesta ja tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisestä sekä pyydettiin lausuntoja tekijänoikeusjärjestelmän arvioinnista ja lainsäädännön kehittämisestä.

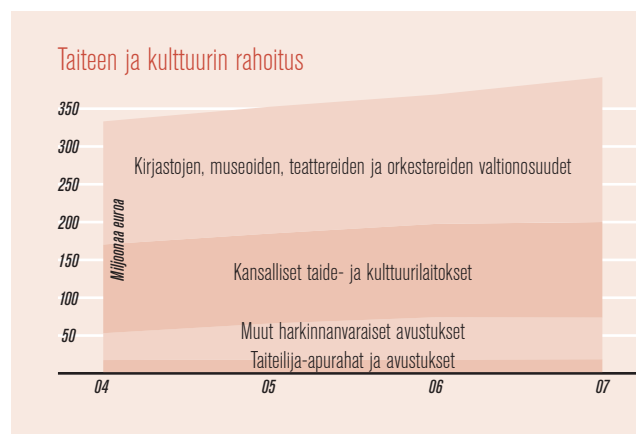
Valtioneuvoston kansliassa selvitettiin tekijänoikeusasioiden siirtoa perustettavaan työ- ja elinkeinoministeriöön. Hallitusryhmien neuvotteluissa sovittiin, että tekijänoikeusasioista vastaa edelleen opetusministeriö ja että tekijänoikeusasioiden valmistelua ja käsittelyä kehitetään valtionhallinnossa. Neuvottelutuloksen mukaisesti toimenpiteisiin kuuluvat mm. teollis- ja tekijänoikeusasioiden ministeriryhmän perustaminen, tekijänoikeustoimikunnan roolin ja työtapojen kehittäminen sekä tekijänoikeuslain uudistaminen. Hallitusohjelman mukaisesti aloitettiin työ- ja elinkeinoministeriön ja opetusministeriön yhteistyönä teollis- ja tekijänoikeusasioiden strategian (IPR-strategia) valmistelu. Tekijänoikeusasiat olivat esillä myös kansallisen innovaatiostrategian valmistelussa.

Lisärahoitusta teattereille, orkestereille ja museoille

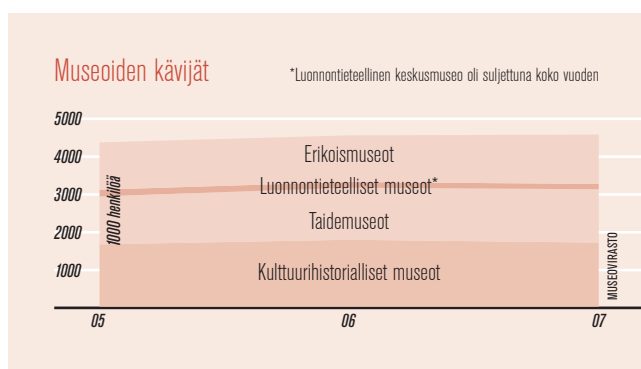
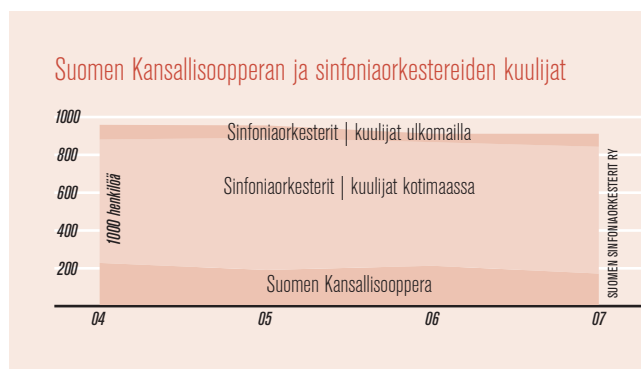
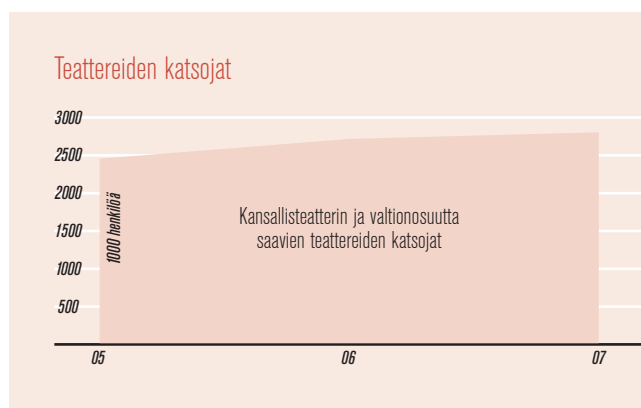
Rahoituslain muutoksen myötä teattereiden, museoiden ja orkestereiden valtionosuudet kasvoivat 17 miljoonalla eurola. Opetusministeriö asetti työryhmän seuraamaan, kuinka lisärahoitus on kohdentunut laitosten käyttöön ja niiden toiminnan kehittämiseen. Työryhmän, tehtävänä on myös mm. arvioida tulevien vuosien valtionosuuksien jakautumisperusteita ja kohdentamista.

Teatterikäyntien määrä jatkoi kasvuaan ja saavutti uuden ennätyksen. Myytyjä lippuja asukasta kohden oli vuonna 2005 koko maassa keskimäärin 0,45. Alhaisin suhdeluku oli Pohjois-Pohjanmaalla 0,1 ja korkein pääkaupunkiseudulla, jossa myytiin keskimäärin yksi lippu asukasta kohden. Tilasto on laadittu teattereiden sijainnin mukaan, joten se ei välttämättä kuvaa eri alueiden asukkaiden teatterissa käyntiä.

Orkesterilaitoksen kuulijamäärä pysyi kertomusvuonna lähes ennallaan, vaikka Suomen Kansallisoopperalla oli lomautuksista johtuen 64 tilaisuutta vähemmän kuin edellisenä vuonna. Esityksiä ja kuulijoita on eniten pääkaupunkiseudulla sekä määrällisesti että asukasmäärään suhteutettuna. Lukua nostavat muiden taidelaitosten tavoin muilta paikkakunnilta saapuvat kuulijat.

Tanssin aluekeskuksissa työllistettyjen taiteilijoiden määrä on kasvanut 26 % vuodesta 2005. Yleisömäärä on kasvanut vuodesta 2005 noin 125 prosenttia. Kehittämishanke on kolmen vuoden aikana käynnistynyt toivotulla tavalla.

Museoissa kävijöiden kokonaismäärät pysyivät edellisvuoden tasolla. Kulttuurihistoriallisten ja luonnontieteellisten museoiden kävijämäärät laskivat, mutta taidemuseot ja erikoismuseot saivat vastaavasti lisää kävijöitä.

Päätoimisesti hoidetuista museoista runsas neljännes sijaitsee Uudellamaalla. Museoesineistä noin 40 % on pääkaupunkiseudulla, taidemuseoiden teoksista vajaa neljännes, mutta kuvakokoelmista lähes puolet ja luonnontieteellisten museoiden näytteistä lähes kaksi kolmasosaa. Pääkaupungin museoista monet ovat valtakunnallisesti merkittäviä ja houkuttelevat runsaasti katsojia ympäri maan; kaikista käynneistä kolmannes tehtiin pääkaupunkiseudulla. Asukaslukuun suhteutettuna ylivoimaisesti eniten käyntejä oli Ahvenanmaalla ja vähiten Etelä-Pohjanmaan ja Kainuun museoissa.

Museoiden esineistä ja taideteoksista on sähköisesti luetteloitu keskimäärin 39 %. Museoiden esineistä ja taideteoksista on digitaalisesti kuvattu 16 %. Opetusministeriön myöntämät avustukset ovat kymmenen vuoden aikana nostaneet digitoinnin tasoa noin 15 %.

Audiovisuaalisen aineiston kattava arkistointi aloitetaan 2008

Kulttuuriaineistojen tallettamista ja säilyttämistä koskeva laki (1433/2007), joka sisältää säännökset myös radio- ja televisio-ohjelmien arkistoinnista, laki Kansallisesta audiovisuaalisesta arkistosta (1434/2007), päätös arkiston sijoittamisesta sen yhteyteen sekä vuoden 2008 valtion talousarvio varmistivat audiovisuaalisen aineiston kokonaisvaltaisen arkistointijärjestelmän aloittamisen vuonna 2008. Tämä lisää mahdollisuuksia viestintä- ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien aineistojen tutkimukseen ja säilyttämiseen.

Vapaakappalelainsäädännön uudistaminen toteutettiin. Lakisääteisen arkistoinnin piiriin saatettiin painotuotteiden, ääni- ja kuvatallenteiden ja elokuvien lisäksi muut tallenteet, kotimaiset verkkoaineistot sekä Suomessa lähetettävät televisio- ja radio-ohjelmat. Laki Kansallisesta audiovisuaalisesta arkistosta (1434/2007), päätös arkiston sijoittamisesta sen yhteyteen sekä vuoden 2008 valtion talousarvio varmistivat audiovisuaalisen aineiston kokonaisvaltaisen arkistointijärjestelmän aloittamisen vuonna 2008.

Lainuudistukset mahdollistavat kattavan viestintä- ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien aineistojen tutkimukseen ja säilyttämiseen ja parantavat osaltaan tietoyhteiskunnan sisältöpalveluja. Kulttuuristen sisältöjen saatavuutta tietoverkoissa ei ole mm. määrärahojen rajallisuuden vuoksi pystytty riittävästi tukemaan ja siten vastaamaan tietoyhteiskuntakehityksen asettamiin haasteisiin.

Kulttuuri- ja taidepalvelujen saavutettavuutta edistettiin

Opetusministeriön taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelmaa (2006–2010) toteutettiin mm. osoittamalla lisäresursseja vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuutta parantaviin hankkeisiin. Jatkettiin viittomakielisen teatteritoiminnan kehittämistä ja myönnettiin Teatteri Toille 106 000 euroa teatterin toiminnan kehittämiseksi ammattimaiseen suuntaan.

Opetusministeriön toimenpideohjelman ja Kulttuuria kaikille -palvelun avulla on onnistuttu lisäämään kieli- ja kulttuurivähemmistöjen sekä vammaisvähemmistön mahdollisuuksia harjoittaa omaehtoista kulttuuritoimintaa, tehdä omaa kulttuuriaan tunnetuksi ja osallistua yleiseen kulttuuritarjontaan.

Lasten kulttuuri- palveluihin laatua

Lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalampun toisen kauden toiminta on toteutunut suunnitelmien mukaisesti. Toiminta edistää lastenkulttuuripalveluiden laatua ja palveluiden syntymistä sinne, missä niitä ei ennestään ole.

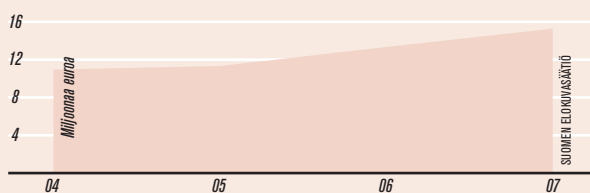
Lapset ja media -toimintaohjelma käynnistettiin vuonna 2006 monivuotisen valmistelun jälkeen. Toimintaohjelmassa on edistetty lasten mediakasvatusta mm. varhaiskasvatuksessa, kirjastoissa ja aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Vuonna 2007 luotiin varhaiskasvatukseen mediakasvatuksen kansallinen linjaus. Lapset ja media -hankkeet ovat tavoittaneet suuren osan pienten lasten kasvattajista. Vuoden 2007 aikana koulutettiin lähes 5 000 kasvattajaa tai ohjaajaa. Selvityksen mukaan päähankkeen, Mediamuffinssin, tuntee 70 % Suomen päiväkodeista.

Kirjasto

	2005	2006	2007	%-muutos 06-07
Fyysiset käynnit, 1 000 kpl	62 441	59 526	57 337	-3,7
Verkkokäynnit*, 1 000 kpl			37 584	
Kokonaislainaus, 1 000 kpl	105 570	102 579	100 862	-1,7
Pääkirjastoja	412	409	386	-5,6
Sivukirjastoja	456	449	454	1,1
Henkilötyövuodet	4210	4202	4188	-0,3

*Tilastointiohje muuttunut. Vertailua ed. vuosiin ei voida tehdä

Kotimaisen elokuvan tuotannon ja jakelun tuki

Kotimainen elokuva

	2004	2005	2006	2007	%-muutos 06-07
Kotimaiset teatteriensi-illat (lukumäärä)	13	11	14	12	-14
Käyntejä /asukas	1,3	1,2	1,3	1,3	0
Kotimaisten katsojaosuus (%)	22,0	17,0	23,0	19,5	-15
Elokuviissa kävijät (milj. katsojaa)	6,9	6,1	6,8	6,6	-3
Kotimaisten elokuvien katsojat (milj. katsojaa)	1,2	0,9	1,6	1,3	-18,7

Lähde: Suomen elokuväsäätiö

Suomalaiset ahkeria kirjastopalveluiden käyttäjiä

Yleisten kirjastojen perinteisen kirjastonkäytön ja lainauksen rinnalla verkkoaineistojen ja uusien palvelujen käyttö on vakiintunut. Lainojen ja fyysisten käyntien kokonaismäärä on edelleen pitkäaikaisen keskiarvon yläpuolella ja kansainvälisesti hyvin korkea asukasta kohden. Yleinen kirjasto on maamme ainoa kaunokirjallisuuden, yleisen tietokirjallisuuden sekä kulttuurin asiantuntijaorganisaatio, joka toimii kaikille kansalaisille avoimena oppimisympäristönä ja turvaa kansalaisten tasavertaisen pääsyn tiedon ja kulttuurin lähteille.

Yleisten kirjastojen toimipisteiden verkko on muutosvaiheessa. Kirjastoautopalvelujen vähentäminen on heikentänyt haja-asutusalueiden kirjastopalvelujen saatavuutta. Opetusministeriössä laaditun Maaseudun kirjasto monipalvelukeskuksena -kehittämishjelman avulla on aktivoitu kuntia etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja kirjastojen muuttuvaan rooliin kunta- ja palvelurakennemuutoksissa.

Näkövammaisten kirjastossa tuottavuus on kasvanut voimakkaasti digitaalisen äänikirjan käyttöönoton myötä. Kun äänikirjasta voidaan tehdä levyke tilattaessa, lainaus on nopeutunut ja varausjonoista on päästy.

Elokuvatuuen korottaminen hallitusohjelman tavoitteissa

Elokuvatuotannon, -jakelun ja -kulttuurin määrärahoja lisättiin 2 miljoonaa euroa (14,8 %). Samaan aikaan tuotannon ja jakelun nousseet kustannukset sekä Yleisradion vuonna 2006 puolittama ja vuonna 2007 kokonaan lopettama kotimaisen elokuvan erillisrahoitus (1,5 milj. euroa vuosittain) heikensivät mahdollisuutta asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Pitkien elokuvien ensi-iltojen määrä jäi edellisvuotta pienemmäksi ja katsojaosuus laski.

Tutkimuksen mukaan liiketaloudellisesti vahvemman ja terveesti työllistävän elokuvatuotannon edellytyksenä on

tuotantobudjettien kasvattaminen. Elokuvan tuotantoon ja jakeluun kohdenneet määrärahat eivät ole ainoastaan julkisen kulutuksen menoa, vaan tuloa tuottavaa investointia. Yksi tuotanto työllistää useita kymmeniä ihmisiä eripituisiksi ajoiksi. Taiteellisen riskinoton mahdollistamiseksi ja tuotantorakenteen vahvistamiseksi hallitusohjelman mukainen julkisen elokuvatuon nostaminen keskimääräiselle pohjoismaiselle tasolle on perusteltua.

Kulttuuriviennin kehittämissuunnitelma valmistui

Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämissuunnitelmaksi 2007–2011 valmistui. Kehittämissuunnitelman painopisteitä on kulttuurivientitoimijoiden yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen kehittäminen. Kulttuuriviennin tukiverkoston toimintaa kehitettiin vuoden 2007 aikana. Tukiverkoston kuuluvat kaikki Suomen ulkomaiset edustustopisteet, Tekesin, MEKin ja Finpron toimipisteet, tiede- ja kulttuuri-instituutit sekä Suomessa valtion taidehallintoelimet, taiteen tiedotuskeskukset ja eräitä muita toimijoita, yhteensä 220 toimijaa ja yksikköä. Kulttuurin matkailullista tuotteistamista varten opetusministeriö asetti työryhmän. Käynnistettiin luovien alojen yritysten kasvun ja kansainvälistymisen ESR-kehittämissuunnitelma. Valtion talousarvioon otettiin uusi 800 000 euron määräraha kulttuuriviennin edistämiseksi.

Kaikkiaan opetusministeriö myönsi yhteensä 120 avustusta erilaisiin kulttuurivientiä ja kansainvälistä yhteistyötä koskeviin hankkeisiin yhteensä noin 12 miljoonaa euroa. Hakemuksia oli 23,5 miljoonan euron arvosta.

Kulttuuritarvaroiden ja -palveluiden vienti vuonna 2005 oli Tilastokeskuksen mukaan 731 miljoonaa euroa, mikä oli 2,3 % kokonaisviennistä. Tavaroiden viennin osuus oli 624 milj. euroa ja palveluiden 107 milj. euroa. Kulttuurin tuonti oli selvästi suurempaa, sillä se oli yhteensä 1279 milj. euroa, mikä on 5,9 % kokonaistuonnista. Palveluiden tuonnin arvo oli 295 milj. euroa ja tavaroiden 984 milj. euroa.

Suomalaisen kulttuurivaihdon ja viennin tunnuslukuja

	2003	2004	2005	2006
Elokuvataide - ei-kaupalliset esityskerrat ulkomailla			600	500
Kirjallisuus - käännetty suomalaiset kirjat	190	186	217	191
Kuvataide - ulkomaille suunnatut hankkeet	145	139	149	179
Teattereiden ulkomaanvierailut*	116	111	95	181
- esityksiin myydyt liput	45 596	20 036	76 500	78 649
Sirkustaide: esityskerrat			88	94
- katsojamäärät ulkomailla			10 109	14 375
Suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo (1 000)	17 858	21 693	28 893	26 227
Tanssitaide: esityskerrat	199	157	171	214
- katsojamäärä	91 390	48 284	48 284	85 964
Museot: näyttelyiden määrä ulkomailla				31

*ml muutamat tanssiteatterit, Kansallisooppera ja Kansallisteatteri

Terveytensä kannalta riittävästi liikuntaa harrastavien osuus on hitaassa kasvussa

Kansanterveyslaitoksen elintapatutkimuksen (2006) mukaan 63 % miehistä ja 68 % naisista harrastaa vapaa-ajan liikuntaa vähintään 2-3 kertaa viikossa ainakin puolen tunnin ajan. Yhteensä 65,8 % suomalaisista liikkuu vähintään 2-3 kertaa viikossa ainakin puolen tunnin ajan. Vuodesta 2005 miesten liikunta-aktiivisuus oli lisääntynyt 3 prosenttiyksikköä naisten harrastusaktiivisuuden pysyessä ennallaan. Elintapatutkimuksesta ilmenee myös, että työmatkaliikunnan määrä on jatkuvasti vähentynyt vuodesta 1979 lähtien. Lasten ja nuorten liikuntaohjelman ja Nuori Suomi ry:n liikuntahankkeiden toteuttamisen myötä kohderyhmän liikuntaharrastamista on saatu lisättyä.

Liikunnan kansalaisjärjestötoiminta tarjoaa suomalaisille liikunnan harrastamisen lisäksi yhteisöllisyyttä ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoimintaan. Liikuntajärjestöissä on

noin 1,1 miljoonaa jäsentä. Liikunnan vapaaehtoistoimintaan osallistui vuosina 2005–2006 eri rooleissa noin 532 000 aikuista (19–65 -vuotiasta), näistä 381 000 urheiluseuroissa. Vuosista 2001–2002 määrä on kasvanut 23 000:lla.

Kansallisen liikuntaohjelman (KLO) valmistelulla pyritään saamaan entistä suurempi osa kansalaisista liikkumaan terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta riittävästi. Yhteisöoikeuden ja kansalaistoiminnan suhdetta selvittävä EU:n urheilun valkoinen kirja hyväksyttiin Euroopan komissiossa. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen kansalaistoiminnan edellytysten parantamisesta. Kansalaistoiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta ohjattiin avustusjärjestelmien kehittämisellä.

Urheilun osuus kansantaloudessa ja työllisyydellä mitattuna on ollut kuluvalle vuosikymmenellä kasvussa. Sen osuus bruttoarvonlisäyksestä on noussut vuoden 1999 0,6 prosentista noin 0,7 prosenttiin samalla, kun sen työllisten määrä on vuoden 1999 20 400 henkilöstä (0,9 %) noussut 25 300 (1,1 %) vuonna 2005. Urheilun osuus yksityisistä kulutusmenoista on kasvanut 2 prosentista 2,4 prosenttiin.

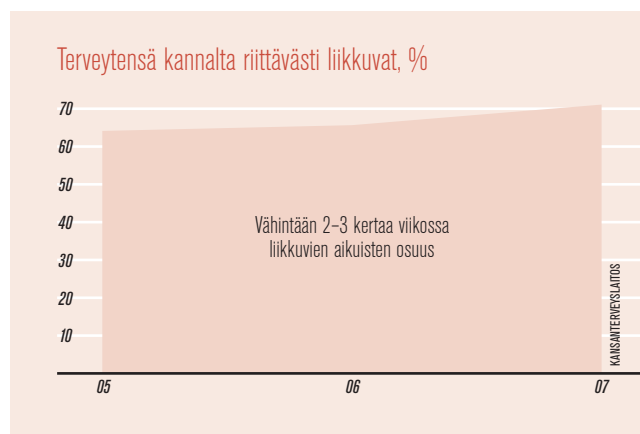
Liikunnan kansantaloudellisella terveysvaikutuksella on erityistä merkitystä paitsi kansansairauksien, kuten 2-typin

diabeteksen, ehkäisemisessä, myös kansalaisten aktiivisuuden ja vireyden kohottamisessa. Terveyttä edistävää liikuntaa on toteutettu valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti kehittämislinjojen sekä Kunnossa kaiken ikää -strategian nojalla myönnettyillä avustuksilla.

Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustaminen kohdennettiin erityisesti laajoja väestöryhmiä palveleviin kohteisiin kuten uimahalleihin, liikuntasaleihin ja ulkoilureiteihin. Liikuntatieteellistä tutkimusta kohdennettiin strategisen päätöksenteon kannalta keskeisille alueille. Lisäksi analysoitiin liikuntahallinnon toimintaa.

Fyysisen aktiivisuuden suositukset kouluikäisille

Lasten ja nuorten liikuntaohjelmassa painopisteenä oli liikunnallisen aktiivisuuden lisääminen 6–19 -vuotiaiden ikäryhmässä. Lisäksi painotettiin ohjaajien koulutusta ja luotiin fyysisen aktiivisuuden suositukset kouluikäisille. Liikunnallisen iltapäivätoiminnan tavoitteena oli vähän liikkuvien lasten aktiivisuuden lisääminen. Noin 14 000 lasta pääsi rahoitettujen hankkeiden piiriin.

Huippu-urheilussa tavoitellaan kansainvälistä menestystä

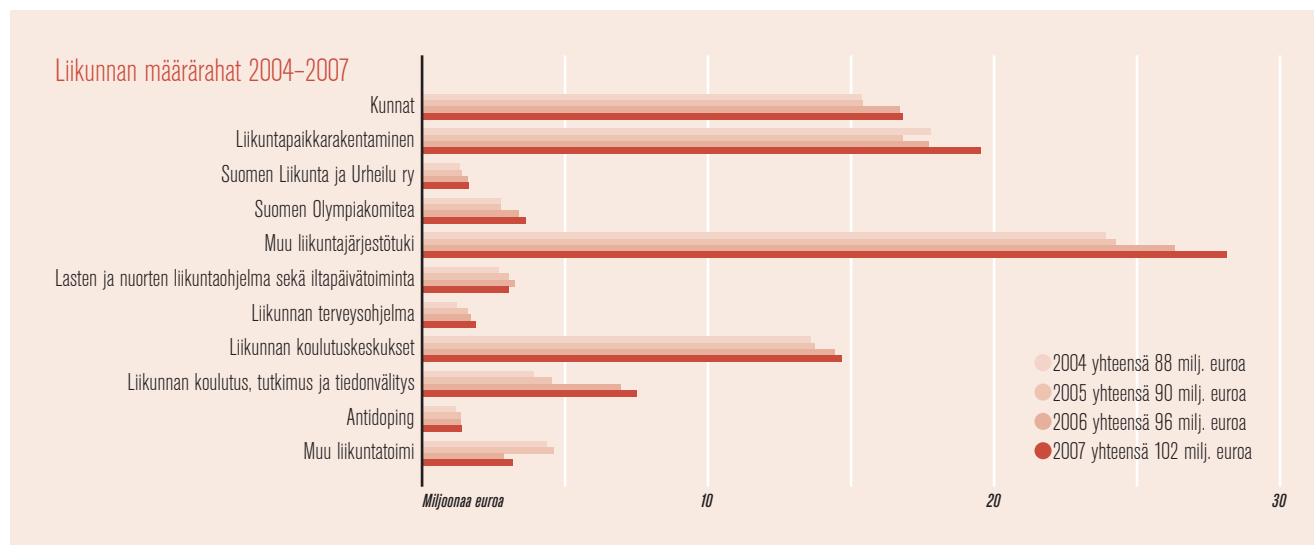
Huippu-urheilun tavoitteena on ollut kansainvälinen menestyminen eettisten pelisääntöjen mukaisesti toimien. Nuorten lahjakkaiden urheilijoiden valmennusedellytyksiä parannettiin ja näin edistettiin harjoittelun ja elämänuran yhdistämistavoitteita. Samalla edistettiin tavoitteellisen valmentautumisen edellytyksiä. Urheiluoppilaitosyhteistyöllä kehitettiin entistä parempia valmentautumiskokonaisuuksia. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämisellä luotiin yhteistä perustaa laadukkaaseen koulutusjärjestelmän toteuttamiselle.

Opetusministeriö myönsi urheilija-apurahat urheilijoille, joilla on tulevaisuuden odotusten ja kansainvälisten näyttöjen perusteella edellytykset voittaa mitali olympia-, paralympia- ja MM-kisoissa. Opetusministeriö tuki Suomen Olympiakomitean käynnistämää nuorten urheilijoiden huippu-urheiluojelmaa, jonka avulla on voitu edistää näiden harjoittelun ja elämänuran yhdistämistavoitteita.

Tuettiin WADA -koodin globaalia valmistelua ja valmistaututtiin kansallisesti koodin hyväksymisestä seuraaviin muutoksiin ADT-organisaatiossa, menettelytavoissa ja kirjallisissa ohjeissa yhdessä liikuntajärjestöjen kanssa. Antidoping-toiminnan tehostamisella on lisätty terveen urheilun ja liikunnan edellytyksiä.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma hyväksyttiin

Valtioneuvosto hyväksyi ensimmäisen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman nuorisopolitiikalle vuosille 2007–2011. Kehittämisohjelma sisältää valtakunnalliset lapsi- ja nuorisopolitiittiset tavoitteet sekä läänien ja kuntien vastaavan ohjelmatyön suuntaviivat, jotka liittyvät muun muassa koulutukseen, työllisyyteen, terveyteen, aktiiviseen kansalaisuuteen, sosiaaliseen vahvistamiseen, asumiseen ja yrittäjyyteen.

Ohjelman tavoitteena on muun muassa laajentaa nuorten työpajatoiminta koko maahan. Tavoitteena on myös, että lapset liikkuisivat vähintään tunnin päivässä ja, että koko maassa on saatavilla laadukkaat oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut. Lisäksi selvitetään mahdollisuutta laskea äänioikeusikäraja kunnallisvaaleissa 16 vuoteen sekä muita keinoja lisätä nuorten yhteiskunnallista osallistumista.

Kehittämisohjelmaan on nostettu kuusi strategista lapsi- ja nuorisopolitiikan painopistettä, joita ovat ennaltaehkäisevän peruspalvelujärjestelmän toimivuus, palvelujärjestelmän toimivuus elämän siirtymä-, muutos- ja kriisivaiheissa, palvelujärjestelmän varhainen puuttuminen ja tuki, moniammatillisuus, poikkihallinnollisuus ja monitoimijuus, osaamisen turvaaminen ja asiakaslähtöisyys sekä päätöksenteon lapsi- ja perhevaikutusten ennakointi, arviointi ja seuranta.

Vuoden 2006 maaliskuussa voimaan tulleen nuorisolain mukaisesti valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman. Hallitus antaa lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteutumisesta eduskunnalle selonteon viimeistään vuoden 2011 syysistuntokaudella.

Nuorisotyöhön lisää määrärahoja

Nuorisotyön tavoitteena on edistää nuorten aktiivista toimintaa yhteiskunnassa. Nuorille luodaan edellytyksiä harrastuksiin ja yhteistoimintaan sekä vaikutuskanavia yhteiskunnalliseen toimintaan. Tavoitteena on, että nuoret äänestävät valtakunnallisissa vaaleissa yhtä aktiivisesti kuin muu väestö.

Nuorisotyön määrärahat ja tunnusluvut

Toiminnot	Osallistujat/ määrät			Määrärahat (milj. euroa)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Kuntien nuorisotyö				6,10	7,07	7,02
Nuorisojärjestöt ja nuorisotyötä tekevät järjestöt	850 000	850 000	850 000	11,20	11,73	12,2
Nuoria työpajoissa, lkm	7 100	7 000	7 994	2,00	4,10	5,1
- Nuorisoyöttömyys, hlö	30 530	26 449	22 200			
Valtak. nuorisokeskukset (toimintapäivää)	217 000	225 000	332 000	4,30	4,30	4,4
Koululaisten iltapäiväkerhot	1 550	1 600	1 650	1,10	1,10	1,15
Nuorisotutkimus, hankkeet	15	15	15	0,85	0,875	0,93
Tieto- ja neuvontapalvelut	72	157	230	0,70	0,725	0,9
Ehkäisevä huumetyö, hankkeet	72	82	92	0,84	1,00	1,0
Aluekehittäminen, hankkeet	53	60	62	0,90	1,00	1,5
Avartti-ohjelma, nuorten määrä	750	800	900	0,30	0,40	0,40
Nuori kulttuuri						
- Kulttuuriryhmät (CIMO), nuoria	1 364	1 574	1 385	0,13	0,13	0,13
- Nuori Kulttuuri tapahtumat	21 000*	1 800	2 550	0,35	0,15	0,15

*Koulun suurjuhlat Oulussa | Nuorisoyöttömyys / lähde: työministeriön tilastot

Nuorten sosiaalinen vahvistaminen keskittyy syrjäytymisen riskiryhmissä oleviin nuoriin. Nuorten elämäntaitoja parannetaan erilaisin toimenpitein. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on nuorisotyöttömyyden vähentäminen. Ehkäisevällä päihde- ja huume- ja alkoholin käyttöä ja kokeilua. Tavoitteena on nuorten elinolojen saattaminen samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa.

Veikkausvoittovarojen jakosuhdelaki on lisännyt nuorisotyön osuutta veikkaus- ja raha-arpajaispelin tuotosta. Lisääntyneillä määrärahoilla on saavutettu valtakunnallisten nuorisojärjestöjen aikaisempi avustustaso sekä monin tavoin tuettu nuorten omaa toimintaa sekä kasvatuksellista nuorisotyötä. Vuosiavustusta sai 67 valtakunnallista nuorisojärjestöä tai nuorisotyön palvelujärjestöä.

Kuntien nuorisotyön valtionosuuksien (7,0 miljoonaa euroa) lisäksi kunnille myönnettiin kohdennettuja valtionavustuksia noin 16 miljoonaa euroa. Nuorten työpajatoimintaa tuettiin 6,1 miljoonalla eurolla. Nuorisotilojen rakentamista, peruskorjausta ja varustamista tuettiin vuonna 2007 yhteensä 1,9 miljoonalla eurolla.

Kuntien perusnuorisotyöhön, järjestötoimintaan (105 järjestöä) sekä ehkäisevään päihde- ja huume- ja alkoholin käyttöön (92 hanketta) osoitettiin varoin on voitu vaikuttaa myönteisesti nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen ja terveisiin elämäntapoihin.

Valtakunnallisten nuorisokeskusten toiminta on edelleen laajentunut ja monipuolistunut. Vuoden 2007 aikana kuntien nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen piirissä oli 230 kuntaa ja 77 % maamme 13–14 -vuotiaista nuorista. Lapin läänin kunnissa kokeiltiin uutta nuorten aloitekanavajärjestelmää. Lisäksi tuettiin Netari.fi -järjestelmän kehittämistä valtakunnalliseksi verkkonuorisotaloksi. Toimitaan saatiin mukaan vuoden 2007 aikana 11 kaupunkia.

Nuorisotyöttömyys aleni edelleen. Nuorten työpajatoiminnasta on vakiinnutettu noin 80 %. Nuorisotyöttömyyden tilastollisesta alenemisesta huolimatta ongelmana on syrjäy-

tyminen, joka johtuu laajemmasta sosiaalisten suhteiden puutteesta. Nuorten tupakointi on vähentynyt, raittiiden määrä kohonnut sekä huume- ja alkoholin käyttö vähentyneet. Kuitenkin erityisesti nuorten naisten psykosomaattiset oireet ovat edelleen lisääntyneet.

Eurooppalaisessa nuorisotyössä ja -politiikassa maamme asema on hyvä. Suomessa on ajanmukainen nuorisolainsäädäntö, jota vahvistaa valtioneuvoston hyväksymä horisontaalinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma. Vuoden aikana huolehdittiin Pohjoismaisen lapsi- ja nuorisoyhteistyökomitean sekä Barentsin euroarktisen neuvoston nuorisopolitiittisen työryhmän puheenjohtajuuksista.

Kirkollisasiat

Opetusministeriön kirkollisasioiden toimialalla hoidetaan evankelis-luterilaista ja ortodoksista kirkkoa sekä muita uskonnollisia yhdyskuntia koskevat asiat, uskonnonvapausasiat ja hautaus- ja hautausmaatoimen yleinen järjestäminen. Pääasiallisena keinona on lainsäädännön valmistelu. Lisäksi toimialalla hoidetaan sotavainaja-asioiden viranomaistehtävät.

Vuoden 2008 talousarvioon lisättiin eduskuntakäsittelyssä 200 000 euron määräraha rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien toiminta-avustuksia varten. Avustukset voidaan tavoitteen mukaisesti ottaa käyttöön vuonna 2008.

Hautaus- ja hautausmaatoimiston seurantatyöryhmä valmisteli selvityksen hautaus- ja hautausmaatoimen maksuista sekä käsitteli mm. hautausmaakiinteistöjen ja uskonnollisten ryhmien hautausmaatoimien koskevia kysymyksiä. Työryhmä lopetti toimintansa kesällä 2007 laatimatta varsinaista loppuraporttia.

Kirkollisen lainvalmistelun kehittämistyöryhmä laati keuhkokuumeen ehkäisyn, jossa kuvataan kehittämistarpeita kirkollisen lainvalmistelun suunnittelussa ja johtamisessa, lainsäädäntöhankkeiden organisoimisessa ja tukitoimissa, säännösten vaikutusten arvioimisessa ja sääntelyn hallittavuudessa. Mietinnässä esitetään useita toimenpidesuosituksia, joiden toimeenpano on aloitettu Kirkkohallituksessa.

Kansain- välinen yhteistyö

Opetusministeriön kansainvälisen toiminnan painopisteenä oli Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus. Uusi pohjoismainen kulttuuriyhteyspiste aloitti toimintansa Suomenlinnassa. PISA-tulokset lisäsivät kansainvälistä kiinnostusta suomalaista koulutusjärjestelmää kohtaan.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus 2007

Pohjoismaisen ministerineuvoston puheenjohtajavuoden koulutussektorin pääteema oli koulutuksen, hyvinvoinnin ja työelämän vuorovaikutus. Puheenjohtajamaan painopistealueita olivat kouluhyvinvointi, korkeakoulu- ja tutkimusyhteistyön vahvistaminen ja kansainvälistyminen, liikkuvuuden ja opintososiaalisten kysymysten edistäminen sekä työelämässä tarvittavan osaamisen kehittäminen.

Suomen puheenjohtajakauden keskeisiä tuloksia olivat mm. uuden Nordplus-ohjelmakauden rakentaminen, Nordic Master-ohjelmien käynnistyminen, pohjoismaisen tutkimusyhteistyön ja sitä koordinoivan NordForsk:n aseman ja näkyvyyden vahvistaminen ja yhteistyön tiivistäminen Baltian maihin.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskauden kulttuurisektorin päätavoitteet, kulttuurialan rakennemuutoksen loppuun saattaminen ja uusien tukiohjelmien käynnistäminen, saatiin hyvään vauhtiin.

Vuoden alussa perustettu uusi pohjoismainen kulttuuriyhteyspiste, Kultur Kontakt Nord, aloitti toimintansa Suomenlinnassa. Molemmat uudet yhteistyöohjelmat ja uusi sähköinen tiedonhallintajärjestelmä mahdollistivat kymmenien pohjoismaisen kulttuuritoimijoiden tukemisen.

Reilu kulttuuri -tematiikan nostaminen Suomen pohjoismaisen puheenjohtajuuskauden asialistalle on osaltaan vauhdittanut keskustelua kulttuuripolitiikan etiikkaan liittyvistä kysymyksistä ja luonut pohjaa Reilu kulttuuri -verkostoyhteistyön kehittymiselle. Tavoitteena on luoda ja vahvistaa

kulttuurin kehitysyhteistyön verkostoja pohjoismaissa, nostaa esiin hyviä käytäntöjä kulttuurin roolista kehitysyhteistyössä pohjoismaisella ja eurooppalaisella tasolla.

Suomen pohjoismaisella puheenjohtajuuskaudella jatkettiin myös toimenpiteitä kulttuurin painoarvon nostamiseksi kansainvälisessä politiikassa.

Tutkimuksen osalta puheenjohtajakauden aikana osallistuttiin aktiivisesti Pohjoismaiden tutkimusyhteistyön kehittämiseen ja NordForskin aseman ja näkyvyyden vahvistamiseen

Suomalainen kulttuuri ja koulutus näkyväksi

Suomen kulttuurielämän esittäytyminen Ranskassa 2008 "100% Finlande" -hankkeen valmistelua ohjattiin yhteistyössä ulkoministeriön kanssa. Hankkeen toteuttamiseen saatiin 1 miljoonaa euroa vuoden 2007 lisätalousarvioon. Hanke voidaan toteuttaa suunnitellussa laajuudessa huhti-kesäkuussa 2008. Hankkeeseen sisältyy toista sataa kulttuuri- ja taidetapahtumaa ympäri Ranskaa, erityisesti Pariisissa.

Kulttuuripääkaupunki 2011 –työryhmä valmisti ehdotuksen niistä periaatteista, linjauksista ja suunnitelmista, joilla valtio osallistuisi Turun kulttuuripääkaupunkihankkeen rahoitukseen, hallintoon ja toteuttamiseen.

Suomen PISA-menestys toi lukuisia kansainvälisiä vieraita tutustumaan Suomen opetusjärjestelmään ja opettajankoulutukseen. Opetusministeriössä järjestettiin vuonna 2007 kaikkiaan 89 delegaatioille PISA-ohjelmaa; mukana ministereitä, keskushallinnon virkamiehiä, johtavia parlamentaarikoita ja lehtimiehiä, osa näistä jopa viikon pituisia. Kaikkiaan Suomessa vieraili tuhansia PISAan tutustuvia asiantuntijoita Opetushallituksen, koulutusorganisaatioiden ja kuntien vieraina.

Suomen lähetystöjen tukemiseen PISA-tiedotuksessa, tapahtumien järjestämiseen eri puolilla maailmaa sekä asiantuntijakontaktien tarjoamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota.

Uusi EU-ohjelmakausi 2007-2013 käynnistyi

Kansalaisten Eurooppa -ohjelman kansallinen toimeenpääntö aloitettiin keväällä 2007. Ohjelman yhteyspisteeksi on nimetty Kansainvälisen henkilöväihdon keskus CIMO. Kansalaisten Eurooppa -ohjelman yhteyspisteen toiminnalla on varmistettu se, että ohjelman tarjoamat mahdollisuudet ovat hyvin kansalaisjärjestöjen ja muiden ohjelman sidosryhmien tiedossa. Tavoitteena on synnyttää uudenlaisia, erilaisten toimijoiden yhteistyöverkostoja (cross-fertilisation).

Muiden EU-ohjelmien osalta uusi kausi käynnistyi sujuvasti.

Suomen aloitteesta sen EU-puheenjohtajuuskaudella käynnistynyt EU:n ja Venäjän kulttuuriyhteistyön edellytysten luominen toteutui Kajaani-prosessissa esitetyn mukaisesti. Käynnistettiin Suomen aloitteesta EU:n ja Venäjän välisen kulttuuriyhteistyön toimintaohjelman laadinta ja siihen liittyen kulttuuriministereiden pysyvä kumppanuusneuvosto-toiminta sekä toimenpiteet pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden aikaansaamiseksi. Ensimmäinen kulttuuriministereiden pysyvä neuvosto kokoontui lokakuussa 2007 ja yhteinen työryhmä valmistelee kulttuuriyhteistyön toimintaohjelmaa

Myös uutta naapuruus- ja kumppanuusinstrumenttia valmisteltiin ja pyrittiin turvaamaan opetusministeriön hallinnonalan toimijoiden hyvät mahdollisuudet osallistua ohjelmiin.

Koulutus 2010 painopisteenä EU-työssä

Koulutus 2010 - Suomen väliraportti 2005–2007 (Elinikäisen oppimisen kehittäminen Suomessa) valmistui keväällä 2007. Koulutus2010 -valmistelu jatkui komission tiedonannon myötä ja muodosti yhden laajan painopisteen EU-työlle.

Lissabonin strategian osalta osallistuttiin viimeisen väliarviota edeltävän kansallisen toimintaohjelman laadintaan, sekä keskusteltiin uusista linjauksista.

Suomi osallistui aktiivisesti kansainväliseen tiedepolitiikkaan

EU-tutkimusyhteistyössä merkittäviä asiakokonaisuuksia olivat uuden puiteohjelmakauden käynnistyminen, eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) ja Euroopan teknologia-instituutin (EIT) valmistelut. Sekä ERAn että EITin osalta opetusministeriö osallistui aktiivisesti Suomen kantojen valmisteluun. Osallistuttiin OECD:n tiede- ja teknologiapolitiikan komitean toimintaan.

UNESCO:n kulttuurien monimuotoisuutta edistävä sopimus voimaan

Kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelua ja edistämistä koskeva kansainvälinen yleissopimus tuli voimaan maaliskuussa 2007. Unescon puitteissa vuonna 2005 tehdyn yleissopimuksen tavoitteena on kulttuurisen monimuotoisuuden edistäminen sekä kulttuurienvälisen vuoropuhelun ja kansainvälisen yhteistyön tukeminen. Sopimus suojaa tärkeitä periaatteita kuten kulttuurien tasavertaisuutta ja kulttuurin saavutettavuutta. Sopimukseen on liittynyt yhteensä 54 valtiota.

Opetusministeriö valmisteli Suomen osallistumisen Unescon 34. yleiskokoukseen muiden ministeriöiden, Unesco-edustuston ja Unesco-toimikunnan kanssa. Agendan painopisteitä olivat mm. Koulutus kaikille -prosessi, Unescon tiedeohjelmien katsaus, kulttuurinen moninaisuus, kulttuurien välinen dialogi ja sananvapaus.

Kansainvälisyys kouluissa ja globaalikasvatus

Opetusministeriö käynnisti yhdessä Opetushallituksen kanssa Me, media ja maailma -hankkeen peruskoulujen globaalikasvatuksen kehittämiseksi mediakasvatuksen keinoin. Opetusministeriössä jatkaa toimintaansa keväällä 2007 käynnistetty tutkimusorientoitunut Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen -projekti.

Rahoitus ja hallinto

Opetusministeriö edisti vuoden 2007 toiminnassaan koulutuksellista ja kulttuurista tasa-arvoa, yhteiskunnan sivistyksellistä ja taloudellista kilpailukykyä sekä väestön henkistä ja fyysistä hyvinvointia ja yhteiskunnallista osallisuutta ja osallistumista. Opetusministeriön hallinnonalan menot olivat vuoden 2007 valtion talousarviossa 6 540 miljoonaa euroa. Määrärahat kasvoivat 2,2 prosenttia edellisestä vuodesta. Uusi hallitus aloitti huhtikuussa. Hallitusohjelman ja hallituksen strategia-asiakirjan mukaisesti vuoden aikana aloitettiin useita kehittämishankkeita.

Opetusministeriö toteuttaa hallituksen koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaa. Hallinnonalan arvoja ovat sivistys, tasa-arvo, luovuus ja hyvinvointi. Hallinnonalan määrärahojen yhteiskunnallinen vaikuttavuus näkyy mm. väestön koulutustason nousuna, valmistuneiden opiskelijoiden työllistymisenä ja sijoittumisena jatko-opintoihin, työurien pidentymisenä, tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikutuksena kansainväliseen kilpailukykyyn sekä kansalaisten tasa-arvoisena mahdollisuutena monipuolisiin opetus-, kulttuuri- ja liikuntapalveluihin.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallitus aloitti huhtikuussa 2007. Hallitusohjelman ja hallituksen strategia-asiakirjan tavoitteiden toteutus aloitettiin. Vuoden tulostavoitteet tarkennettiin opetusministeriön tulossuunnitelmassa ja hallinnonalan virastojen ja laitosten tulossopimuksissa. Osa opetusministeriön harkinnanvaraisista valtionavustuksista myönnetään tulosperusteisina.

Opetusministeriön vastuulla on Lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelma. Ministeriö osallistuu myös hallituksen työllisyyden ja yrittäjyyden politiikkaohjelmaan sekä Terveyden edistämisen politiikkaohjelmaan.

Opetusministeriön toimintaa linjasivat myös opetusministeriön strategia 2015, valtioneuvoston hyväksymä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2003–2008, valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta

sekä opetusministeriön aluestrategia 2013.

Joulukuussa 2007 hallitus hyväksyi koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2007- 2012 ja uuden lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämisohjelman vuosille 2007–2011.

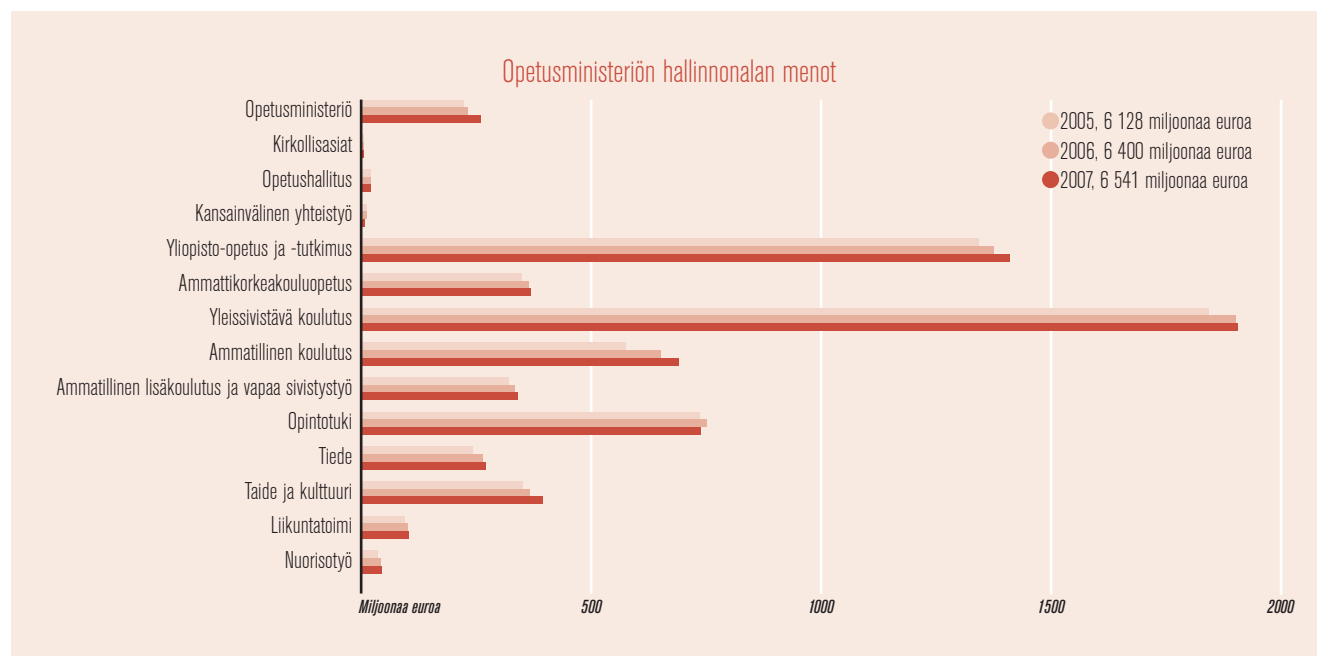
Ministeriö myönsi opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksina yhteensä 3 154 miljoonaa euroa, josta kunnille 1 250,8 miljoonaa euroa, kuntayhtymille 1 132,5 miljoonaa euroa ja yksityisille yhteisöille ja säätiöille 770,7 miljoonaa euroa.

Opetusministeriö aloitti EU rakennerahasto-ohjelmakauden 2007–2013 käynnistämisen yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa osallistumalla alkuvuodesta 2007 valmistuneiden rakennerahasto-ohjelmien toteuttamisen edellyttämien säädösten, ohjeiden ja seurantajärjestelmien valmisteluun. Manner-Suomen ESR-ohjelman valtakunnalliset

kehittämisohjelmat viimeisteltiin toteuttamista varten ja niiden hallinnointi järjestettiin yhteistyössä lääninhallitusten ja Opetushallituksen kanssa.

Opetusministeriö järjesti yhteistyössä Länsi-Suomen lääninhallituksen kanssa elokuun lopulla rakennerahastopäivät, joiden aiheena oli uuden rakennerahastokauden käynnistyminen sekä päättyneen kauden sulkeminen.

Valmistauduttiin ohjelmakauden 2000–2006 sulkemiseen varmistamalla hankkeiden hallittu päätyminen ja rakennerahastovaarojen mahdollisimman tehokas käyttö. Vuoden 2007 loppuun mennessä oli rahoitettu 2 559 hanketta, jotka saavat rahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) sekä 955 hanketta, jotka saavat rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Hankepäätöksiin on sidottu 944 miljoonaa euroa (EU ja kansallinen vastinrahoitus yhteensä).

Muutoksia hallinnossa

Opetusministeriö osallistui aktiivisesti keskeisiin valtionhallinnon uudistushankkeisiin kuten kunta- ja palvelurakennemuutostukseen, tuottavuusohjelman toteutukseen mukaan lukien palvelukeskushanke sekä aluehallinnon uudistusta koskevaan valmisteluun. Nämä uudistukset tulevat merkittävällä tavalla suuntaamaan ja asemoimaan ministeriön toimintaa lähitulevaisuudessa.

Alueellisten taidetoimikuntien lääninhallituksissa palvelusuhteessa oleva henkilöstö siirrettiin taiteen keskustoimikunnan henkilöstöksi. Alueelliset taidetoimikunnat kuuluvat vuoden 2008 alusta hallinnon osalta opetusministeriön toimialalle.

Sektoritutkimuksen neuvottelukunta aloitti toimintansa opetusministeriössä valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti.

Ystävyyseurojen valtionavustusten käsittely delegoitiin vuoden 2007 projektihakemusten osalta CIMO:ssa toteutettavaksi. Koska CIMO:a koskevat uudistukset ovat vuodenvaihteessa kesken, ystävyyseurojen vuoden 2009 valtionavustusten delegointia selvitetään ja ministeriö tekee kaikki niiden avustuspäätökset vuoden 2008 osalta.

Venäjän ja Itä-Euroopan instituuttia on kehitetty selvitysmiehen suositusten ja toimenpide-ehdotusten pohjalta. Instituutille nimitettiin uusi johtokunta sekä johtaja.

Opetusministeriön aluekehittämistyön organisointia uudistettiin perustamalla Alueiden kehittämisen ja rakennerahastotehtävien koordinaatioryhmä, joka valmistelee ja koordinoi alueiden kehittämiseen ja rakennerahastotehtäviin liittyviä toimia ja kannanottoja ministeriön sisällä. Aluekehittämisessä painottuivat mm. alueiden kehittämisen erityisohjelmat: osaamiskeskusohjelma, aluekeskusohjelma ja maaseutupoliittinen kokonaisohjelma. Rakennerahastovaroin on tuettu aluekehittämistyötä opetusministeriön toimialalla.

Opetusministeriö kehitti yhdessä Tilastokeskuksen kanssa hallinnonalan tuottavuusmittariston, jota Tilastokeskus vastaisuudessa käyttää kerätessään valtion tuottavuus-

Julaiset koulutusmenot suhteessa BKT:hen

	2002	2003	2004	2005	2006*
Julaiset koulutusmenot, milj. euroa	8934	9359	9776	9923	10311
BKT, milj. euroa	143974	145938	152345	157335	167041
BKT-osuus	6,2 %	6,4 %	6,4 %	6,3 %	6,2 %

*2006 ennakkotieto

tilastoja. Mittariston avulla saadaan vuosittain tiedot tilivirastojen ja laitosten tuotoksista sekä työ- ja kokonaispanoksista.

Hallinnonalan tietohallinnon verkostomaista toimintaa on kehitetty ja vakiinnutettu käynnistämällä ja aikataulutamalla hallinnonalan tietohallinnon yhteistyökokoukset ja hallinnonalan virastojen tietohallintovastaavien kokoukset.

Hallinnonalan talous- ja henkilöstöpalvelut kahteen palvelukeskukseen

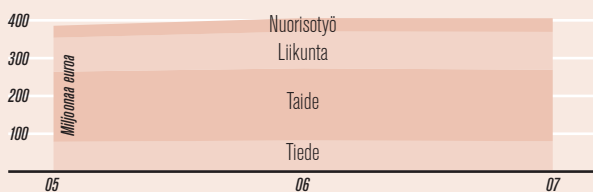
Hallinnonalan palvelukeskushanke (OPM-PAKE) eteni suunnitelman mukaisesti. Yliopistojen palvelukeskus aloittaa palvelutuotannon 1.9.2008 Vaasassa ja Joensuussa. Muiden virastojen kuin yliopistojen osalta on siirtymäsuunnitelma Valtiokonttorin palvelukeskuksen asiakkaaksi vahvistettu. Opetusministeriö maksupisteineen siirtyy palvelukeskuksen asiakkaaksi 1.5.2009.

Palvelukeskushankkeen henkilöstöpoliittiset toimintaperiaatteet vahvistettiin elokuussa 2007. Hankkeen viestintäsuunnitelmaa on toteutettu mm. järjestämällä seminaareja hallinnonalan kaikkien virastojen ja yliopistojen johdolle ja henkilöstölle sekä luottamusmiehille, tutustumismatkoja Vaasaan, Joensuuhun ja Hämeenlinnaan, julkaisemalla säännöllisesti sähköistä uutiskirjettä.

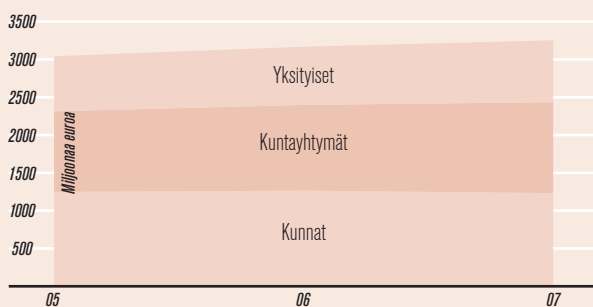
Toiminnan yksikkökustannukset

	2004	2005	2006	Muutos	
				06/05	%
Peruskoulu, euroa/oppilas	5 384	5 641	5 920	279	4,9
Lukio, euroa/opiskelija	4 903	5 132	5 392	260	5,1
Ammatilliset oppilaitokset, euroa/opiskelija	8 466	8 680	8 569	-111	-1,3
Ammattikorkeakoulut, euroa/opiskelija	7 016	7 129	6 909	-220	-3,1
Kirjasto, euroa/asukas	48	48	51	3	6,3

Veikkausvoittovarojen käyttö

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet

Oppilaitosten rakentamisen valtionosuuksien hallinnointiin muutoksia

Yleissivistävän koulutuksen eli perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen perustamishankkeisiin myönnetään lakisääteisiä valtionosuuksia sekä vapaan sivistystyön perustamishankkeisiin valtionavustuksia. Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen perustamishankkeiden valtionosuuksista ja -avustuksista luovuttiin vuoden 2006 alussa, ja perustamishankkeiden rahoitus siirrettiin osaksi käyttökustannusten valtionosuuksia.

Lääninhallitukset tulivat kertomusvuonna opetusministeriön sijasta valtionapuviranomaisiksi lukuun ottamatta liikunnan koulutuskeskusten hankkeita. Opetusministeriö laatii perustamishankkeiden rahoitussuunnitelman sekä jakaa lääninhallituksille määrärahat ja valtuudet. Lääninhallitukset määrittävät yksittäisten hankkeiden valtionavun perusteet sekä myöntävät ja maksavat valtionavut.

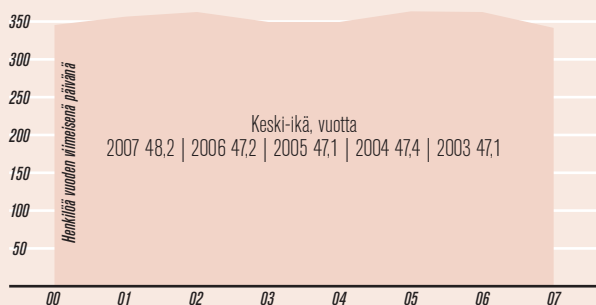
Sähköiseen asiointiin panostettiin

Harkinnanvaraisten valtionavustusten sähköinen hakumenetelmä julkistettiin tammikuussa 2007. Tunnistautumisessa on otettu käyttöön kansalaisvarmenne ja pankkien TUPAS-tunnisteet. Taloushallinnon toimintojen sähköistäminen on edennyt. Sähköisesti vastaanotettujen laskujen osuus on noussut opetusministeriössä 78 %:iin (76 % 2006).

Asianhallinnan ja valtionavustusten tietojärjestelmien uudistamista valmisteltiin projektiryhmässä ja opetusministeriö julkaisi valtionavustusten sähköisen käsittelyn ja asianhallinnan ohjelmistojen hankintaa koskevan ilmoituksen elokuussa 2007. Hankinnan kohteena oli asianhallinnan, asiakirjojen hallinnan, dokumenttien varastoinnin ja työvuon ohjauksen valmisohjelmistot sekä harkinnanvaraisten valtionavustushakemusten käsittelyprosessin ja asiakastietojen hallinnan toteuttaminen.

Opetusministeriön henkilöstö

Opetusministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja

	2004	2005	2006
Henkilötyövuosien määrä	34 552	34 706	34 811
Henkilöstömäärä 31.12.	36 557	36 616	36 840
Miesten määrä	16 634	16 588	16 747
Naisten määrä	19 923	20 028	20 093
Vakinainen henkilöstö	16 322	17 300	17 458
Määräaikainen henkilöstö	20 235	19 316	17 471
- josta Yliopisto-opiskelijat*	4 906	4 658	4 328
Henkilöstön keski-ikä (v)	40,9	40,3	
Sairauspoissaolot pv/htv	8,5	7,6	

*Yliopisto-opiskelijat eritelty vuodesta 2004 alkaen

Opetusministeriön toimintaa kehitettiin

Ministeriön kehittämistoiminta käynnistyi opetusministeriön kehittämisohjelman 2007–2011 mukaisesti. Ministeriön tulosjohtamisprosessi uudistettiin ja johtamisjärjestelmää kehitettiin siten, että ministeriöllä on jatkossa entistä paremmat edellytykset toimia toimialansa strategisena esikuntana ja huolehtia ministeriön kokonaisuudesta. Ministeriön toiminnallista tehokkuutta ja laadunhallintaa parannettiin mm. valmistelemalla valtionavustusten sähköisen käsittelyn hankkeen toteutus vuoden 2008 alusta.

Tiedolla johtamisen perustaa ja toimintatapoja edistettiin kokoamalla ministeriön tilasto- ja tietotuotannon asiantuntemusta yhteen ja lisäämällä yhteistyötä sekä käynnistämällä politiikka-analyysien laadinta toimialan kannalta keskeisistä ilmiöistä. Ministeriöön perustettiin analyysiryhmä, joka julkaisi ensimmäisen politiikka-analyysin vuoden 2007 lopussa.

Vuoden aikana käynnistettiin OPM:n strategia 2020 -projekti. Strategian valmistelussa hyödynnetään tiimityöskentelyä, jolla tuetaan ministeriön henkilöstön laajaa osallis-

tumista strategiatyöhön. Strategian päälinjat valmistuvat keväällä 2008 ja strategia kokonaisuudessaan vuoden 2008 loppuun mennessä.

Ministeriössä hyväksyttiin säädösvalmistelun kehittämislinjaukset. Vuoden aikana perustetun lainsäädännön koordinaatiorhman tehtävänä on tukea suunnitelmallisuutta, yhteistyötä ja osaamista säädösvalmistelussa.

Ministeriö uudisti tulosjohtamisprosessinsa. Tulosjohtamisen vuosikello sekä kansliapäällikön ja toimintayksiköiden väliset tulossopimukset otettiin käyttöön. TTS-prosessia kevenee. Hallituskauden ensimmäisen ja viimeisen vuoden suunnitelmat ovat laajempia, väli vuosien suunnitelmiin sisällytetään vain edellisten päivitykset.

Riskienhallinnan kehittämiseksi asetettiin projekti valmistelemaan ministeriön riskienhallintapolitiikkaa sekä mm. riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeita. Aloitettiin riskianalyysiin perustuvan harkinnanvaraisten valtionavustusten tarkastussuunnitelman kehittäminen. Laadittiin tarkastussuunnitelma vuonna 2006 myönnettyjen avustusten käytöstä tehtyjen selvitysten tarkastamiseksi ajalle 1.5.2007–30.4.2008.

Opetusministeriön hallinnonalan virastot ja laitokset

OPETUSMINISTERIÖ

Taiteen keskustoimikunta
 Kansainvälisen henkilövaihdon keskus (CIMO)
 Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
 Näkövammaisten kirjasto
 Suomen elokuva-arkisto
 Suomen ortodoksinen kirkollishallitus,
 Valtion elokuvatarkastamo
 Varastokirjasto
 Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti
 Ylioppilastutkintolautakunta
 Opintotuen muutoksenhakulautakunta

YLIOPISTOT

Helsingin kauppakorkeakoulu
 Helsingin yliopisto
 Joensuun yliopisto
 Jyväskylän yliopisto
 Kuopion yliopisto
 Kuvataideakatemia
 Lapin yliopisto
 Lappeenrannan teknillinen yliopisto
 Oulun yliopisto
 Sibelius-akatemia
 Svenska handelshögskolan
 Taideteollinen korkeakoulu
 Tampereen teknillinen yliopisto
 Tampereen yliopisto
 Teatterikorkeakoulu
 Teknillinen korkeakoulu
 Turun kauppakorkeakoulu
 Turun yliopisto
 Vaasan yliopisto
 Åbo akademi

KANSALLISARKISTO

MUSEOVIRASTO

OPETUSHALLITUS

SUOMEN AKATEMIA

SUOMENLINNAN HOITOKUNTA

VALTION TAIDEMUSEO

VALTIONYHTIÖT

Veikkaus Oy,
 CSC-Tieteellinen laskenta Oy,
 Suomenlinnan Liikenne Oy
 (valtion ja Helsingin kaupungin puoleksi omistama)

Opetusministeriö asetti joulukuussa 2007 kansainvälisen toiminnan yhteistyöryhmän kaksivuotiseksi toimikaudeksi. Yhteistyöryhmän tehtäviin kuuluvat muun muassa kansainvälisen toimintaympäristön analysointi ja toimintamallien kehittäminen sekä ministeriön yhteisten kansainvälisten asioiden strategioiden seuranta ja koordinointi.

Viestintäsuunnitelmat laadittiin yhteistyössä osastojen ja yksiköiden kanssa mm. korkeakoulujen rakenteelliselle kehittämiselle ja PISA-tulosten julkistamiselle. Innovaatioyliopistohankkeen viestintää suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä yliopistojen kanssa. Verkkosivuston laadun varmistamiseksi toteutettiin käyttäjäkysely keväällä 2007. Sivuston käytettävyydestä valmistui asiantuntija-arvio. Kehittämistyötä jatketaan saadun palautteen pohjalta.

Opetusministeriön organisaatio muuttui 1.3.2007 lukien, kun koulutus- ja tiedepolitiikan osaston organisaatiota uudistettiin korkeakoulu- ja tiedeasioiden sekä aikuiskoulutuksen osalta. Myös yleishallinnon, talous-, tieto- ja henkilöstöhallinnon toimintoja yhdistettiin siten, että uusi hallinto-osasto voi aloittaa toimintansa 1.1.2008. Hallinto-osaston perustamisvalmisteluissa tavoitteena on ollut muun ohessa hallintopalveluiden laadun ylläpito- ja kehittäminen. Kehittämistyö jatkuu vuoden 2008 puolella.

Meritullinkatu 10 peruskorjaus valmistui ja uusittuihin toimitiloihin muutettiin tammikuussa 2007.

Opetusministeriön organisaatio 1.1.2008

Opetusministeri Sari Sarkomaa
Valtiosihteeri Heljä Misukka

Kulttuuriministeri Stefan Wallin
Valtiosihteeri Stefan Johansson

Kansliapäällikkö Harri Skog

Viestintäyksikkö

Kansainvälisten asiain sihteeristö

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto
Ylijohtaja Sakari Karjalainen

- Esikunta
- Yleissivistävän koulutuksen yksikkö
- Ammatillisen koulutuksen yksikkö
- Korkeakoulu- ja tiedeyksikkö
  - Koulutuksen tulosalue
  - Tutkimuksen tulosalue
- Aikuis-koulutuksen tulosalue

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto
Ylijohtaja Riitta Kaivosoja

- Kehittämisyksikkö
- Taide- ja kulttuuriperintöyksikkö
- Viestintäkulttuuriyksikkö
- Kulttuurivientiyksikkö
- Liikuntayksikkö
- Nuorisoyksikkö

Hallinto-osasto
Ylijohtaja Häkan Mattlin

- Yleishallintoyksikkö
- Henkilöstöyksikkö
- Taloussuunnitteluyksikkö
- Taloushallintoyksikkö
- Tietohallintoyksikkö

Opetusministeriön yhteystiedot

PL 29, 0023 Valtioneuvosto | Käyntiosoitteet: Meritullinkatu 10 ja Meritullinkatu 1, Helsinki
Puhelin (09) 160 04 tai (09) 578 14 | Faksi (09) 135 9335 (kirjaamo)
opmkirjaamo@minedu.fi | etunimi.sukunimi@minedu.fi | www.minedu.fi

Vuosikatsaus on maksuton julkaisu, tilaukset puh. (09) 160 77389

Opetusministeriön julkaisuja 2008:16 | ISBN: 978-952-485-525-9 | ISBN: 978-952-485-526-6 (PDF) | ISSN: 1458-8110

Opetusministeriö, viestintäyksikkö | Ilme: Ahoy | Valokuvat: Gorilla | Paino: Yliopistopaino, 2008

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

